

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

367. 29

~~37-6-A-n-30~~

7-6-29

MED 2390

Es. 4°. Feb. 8^a. n. 101

TRACTATUS
DE VOLVCR
ARBOREA,
ABSQVE PATRE ET

matrē, in Insulis ORCADVM, forma An-
ferculorum proueniente;

seu

DE ORTV

*Miraculoso potius, quam naturali Vegetabi-
lium; animalium, hominum & su-
pernaturalium quō-
rūdam;*

Quo causæ illius & horum inquiruntur,
& demonstrantur:

Authore

MICHAELE MAIERO, COMITE
Imperialis Consistorij; Equite, Exempto; Phil. & Med.
P. C. olim Aulico Cæsar: nunc illustriss. Princip.
ac Dn. Mauritiij: Hassiæ Landgrauj;
&c. Archiatro.

FRANCOFVRTI;

Typis NICOLAI HÖFFMANNI, sumpti-
bus Lucaënnis.

Anno M. DC. XIX.

NOBILIVM VT LITERATIS-
SIMO, SIC LITERATORVM NO-
bilissimo, inter vtrosque politissimo,
miræ & virtutis & pietatis

VIRO DN.

IOHANNI HARDTHMVTHO

ab Hutten, Eq. Fr. &c.

*Illustriss. Princip. Wirtembergico à Consiliis,
nec non superiori in WEINSPERG ET
MECKMVHLEN Præfecto; Do-
mino suo amico omni obser-
vantia colendo,*

in

Gratam quasi Æsculapij aram, seu at-
rham Philothesiam, non sine per-
petuæ memoriæ igniculis
positam,
hoc

*Quicquid est tam naturæ, quàm artis, Mon-
stri, ne ab ignaris extra utriusq; pomarium
deportetur, sed ut creatum à creatura,
grato in creatorem animo a-
gnoscat,ur,*

D. D. D.

MICHAEL MAIERVS.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

*Vi hanc vitam, candidè
Lector, scenam, & hunc
mūdum Amphitheatrum
quoddam dixerunt non
absq; causa videntur ita sensisse: Na-
tura enim (summi Dei creatoris mi-
nistra seu vicaria hic actrix est, &
homines quotquot sunt, Personæ: Imo
& reliqua omnia Naturæ opera ad-
ducuntur, veluti subiecta, de quibus
agitur aut tractatur à Personis: So-
lent autē in comœdiis seriis iocosa ad-
misceri, & arduis negotiis ludicra,
solitis admiranda, frequentioribus
rariora, ut nimirum varietas dele-
ctationem & admiratio rimationem
pariat: Vt enim in Muscis Ridetur,*

A 2 cher.

P R A E F A T I O

chorda qui semper oberrat eadem, sic in histrionica non vnus semper modus in omnibus probatur: Et Natura, ne omnino fatalis ac nunquam aliter agere quam ordinarie potens in suis operibus videatur, extraordinarios aliquando effectus producit, quales sunt non ipsius errores, monstra, sed potius lusus & quasi naturalia miracula, non quod illa ludat, (multo minus ipse Deus, quod impium esset dicere aut cogitare) sed quia nostri respectu sit hilaris quedam recreatio & à communi operum seriorum via secessio: Regium non est ludere cum pueris & equitare in arundine longa, attamen Reges parentes ex amore erga liberos suos id factitasse legitur: Sic mater genuina quid non tentat ridiculi aut ludicri, ut placet filios & à lachrymis ad risum, à planctu ad lulum reducat? Anns eiusmodi

AD LECTOREM.

di de natura omnium matre dici poterunt in productione tot rerum novarum, insuetarum & rariorum? Immo, ut alia non commemorem, id imprimis apparet in admiranda illa volucris, quæ in insulis Orcadicis, ultra Scotiam in Oceano sitis, innascitur in arboribus aut potius lignis: De hac cum multi dubitent, an esse possit, an vero sit ex gerris Siculis aut insularis, & nuper à quodam Scoto, Medicinæ doctore mihi illorum anserculorum, in testis suis latentium, nonnulli monstrati sint, una cum ipsa forma (licet exigua) qua ligno adharebant supra quinquaginta, inde occasionem desumpsi tam rari & mirabilis fœtus descriptionem quã nullus ante hac methodice tentavit, nisi obiter) tradere hoc tractatu, quo plurima eiusdem generis admiranda & præternaturæ cursum nata percurremus &

PRÆF. AD LECT.

*causas eorum naturales rimabimur,
ea intentione, vt Dei gloria etiam ex
hoc quasi Naturæ lusu vel potius mi-
raculo augeatur, homo rationalis ad
huius agnitionem & illius celebratio-
nem incitetur, qui iucūdo hoc specta-
culo motus mentem ad eum, qui abs-
que patre humano & matre diuina
natus in hunc mundum, inter Deum
& hominem Mediator existens, ve-
nit, dirigat, ab infimorum cōtem-
platione ad summa inui-
tatus. Vale.*

* *

EPI-

EPIGRAMMA

AUTHORIS:

ORdo statusque manet Naturæ
matris, & idem
Rebus in hoc mundi tramite vul-
tus adest.

Vna genitrici teritur via regia, & v-
na

Orbita mortales irrequieta trahit.
Est tenor in stabili terræ nascentibus
ortu,

Rectaque Naturæ linea ducit o-
pus.

Interdum tamen illa graui ceu mu-
nera fessa

Cessat, curriculo nec solet ire suo;
Cum contra seriem solitam, cursum-
que perennem

Egremio fœtus ingeniosa parit.

Qui præter suctas quid habent mi-
rabile formas, (dos.

Siue notes ortus, interitusve mo-

Tale quid Orcadiæ dant (non est fa-
bula) terræ,

Ales vbi in lignis dicitur ortus a-
quæ.

A

4

An-

Anseribus similis clangore per æthe-
tranans

Dum volat in gratos capitur ille
cibos:

Non ipsi pater est, materve, nec edi-
tus ouo

Semine nec fœtus, oua nec vlla
ferit.

Sed noua progenies Naturæ prodi-
tur, in qua

Artificis manus est conspicienda
DEI.

Extra naturæ cursus quæ plurima
profert,

Omnipotens pateat Numen vt
indè solo:

Omnia pro libitu faciens testetur vt
orbi,

Nullis se Fatis, carceribusve pre-
mi.

SE-

SERIES CAPITVM

H V I V S T R A -

CTATVS.

Cap.1.

*Naturam non esse aternam, sed creatam
& institutam à Deo in tempore, cuius opera
etiam minima, utpote à DEO omnium Ma-
ximo, testimonium reddentia, ab homine,
qui ipse Natura portio est, consideranda
sint. p. 19.*

Cap.2.

*Qua per naturam generata dicantur or-
dinaria via, qua extraordinaria per solam
putrefactionem quasi priuilegio quodam,
absque seminio patris ac matris, inter qua
volucris Orcadia referenda est. p. 20*

Cap.3.

*Qua sit historia descriptionis huius vo-
lucris, tum ab aliis authoribus, qui eius me-
minerunt, tum à nobis ex oculari testimonio
facta. p. 30*

Cap.4.

Quod sit Oceani vel aquarum fecundi-

A

5

sati

*tati huius volucris generatio non sit affcri-
benda, & quæ causa eius, Efficiens & Mate-
rialis, habeantur. p. 42.*

Cap. 5.

*Quod causa formalis huius fœtus sit vir-
tus astralis materia preparata & infusa & quæ
Finalis. p. 51.*

Cap. 6.

*Quod finis proprius huius volucris gene-
rationis sit, ut referat duplici sua natura,
vegetabili & animali, Christum, Deum &
hominem, qui quoque sine patre & matre,
ut illa, existit. p. 62.*

Cap. 7.

*De Agno Tartaria, Vegetabili-animali
seu Zoophyto historia, quatenus verisimilis
& admirabilis appareat. p. 69.*

Cap. 8.

*Quæ sit miranda natura quorundam
vegetabilium, inprimis Draconis Arborei,
eiusque sanguinis, India occidentalis, florum
& plantarum aliarum, quæ artificio mirifi-
ce iuvantur. p. 77.*

Cap. 9.

*Quo artificio in Ægypto olim & adhuc
qua animum excludantur, & quibus ex cau-
sis, tum quæ animalcula ex quibus variam*

mu-

mutationem, & quasi nouam generationem
subeant. p. 89.

Cap. 10.

De rarioribus in natura contingentibus
Anglia, utpote canibus, bufone cum aurea
Cathena & Pythone ex percussu terra gene-
rato. p. 101.

Cap. 11.

De volucris Ignea seu Vultani, hoc est, in
igne generata, Phœnicis, natura & descri-
ptione, quid scilicet per eam tot seculis alle-
gorice, Arabia & Ægypto appropriatam, se-
ctum & intellectum sit. p. 110.

Cap. 12.

Vnde primorum hominum origo Ethni-
cis statuta, ubi de viridibus pueris in Anglia
visis, Paliscis Sicilia & Tagete Hetruria, ex
terra natis, agitur. p. 121.

Cap. 13.

De monstrosis quorundam ortibus, Pal-
ladis ex cerebro Iouis, Hebes ex Iunone sola
lactuca esu, virginis ex Budda latere & his
similibus. p. 128.

Cap. 14.

De Incubis & succubis, quibus generati
aliquando homines præsупponuntur, & de
memorabili historia Philinionis, qua mor-
tua

*pua ex sepulchro prodiit & res amatorias ex
ercuit. 144.*

Cap. 15.

*De Lycanthropis seu Lycaonibus, qui ex
hominibus conuersi in lupinam formam &
rabiem, syluas petunt, homines & pecudes
aggrediuntur, iisque multiplicia damna in-
ferunt. p. 156.*

Cap. 16.

*De Geniis, num generent ac generentur,
quid sint & quomodo vocentur, qui euocari
sint soliti, unde Syluani, Lamiae, Satyri,
stryges, & quid operentur, quidve imputan-
dum facodemoni, cum conclusione Tracta-
tus. 167.*

CA-

CAPVT I

Naturam non esse aternam, sed creatam & institutam à Deo in tempore, cuius opera etiam minima, utpote de Deo omnium Maximo testimonium reddentia, ab homine, qui ipse Naturæ portio est, consideranda sint.

Eripateticorum est, qui mundum vt Æterni Numinis effectum producant eidem coæuum vel æternum, ne causa agens sit absque actione, vel ab æterno, vt ipsi dicunt, otiosa, Naturam Dei vicariam & locumtenentem quoque æternam statuere : Sed quam erronea sit hæc opinio, sacrisque literarum

rum monumentis contraria, facile cuicunq; ex Christianis philosophis patet. Nec satis est Proclume eiusque sequaces Ethnicos rationū momenta vndiquaque coaceruasse, quibus demonstrent mundi æternitatem, cum Intellectus hominis finitus non capiat illa, quæ sunt infinita, vel ad æternitatem infinitam spectant. In his enim instar pyraustæ ad lucem ignis occæcata, alasque sibi comburentis, seu noctuæ ad radios solares se oppositis & ab iis oppressæ, philosophi æternitatem metientes, se habent; iuxta dictum, Qui infinitam DEI summi Maiestatem potius rimabitur, quam mirabitur, ab ea opprimetur: Vt enim exigua scintilla igniculi exposita radiis solis meridie æstiuo tempore ardentibus facillime extinguitur, in tenebrosis vero & temperatis locis adiuncto fomite conseruatur, Sic intellectus humanus, quæ aliqui Promethei esse igniculum à sole cœlesti incensum & mutuum asserunt, si radiis æterni solis siue Dei occurrit, mox languescit &

ex-

extinguitur, hoc est, in errores inextricabiles incidit, in cæteris vero rebus nō adeo excellenter lucidis, naturaliter procedit & incrementum scientiæ recipit: Naturam itaque finitam, veluti & mundum, seu non ab æterno cum Deo processisse, sed in tempore ab eodem factam & institutam esse indubitanter credimus ex sacris literis hac noticia imbuti, quibus traditur, quod per Diuinum verbum, Fiat, omnia facta, ac deinceps per aliud, Crescite & multiplicamini, Natura conseruatric, & multiplicatrix rerum ex Nihilo factarum à Deo, vicaria pronunciata & constituta sit: O quam admiranda & stupenda hæc ex nihilo in aliquid, per chaos in Elementa ex Elemētis in rerum species & indiuidua migratio & mutatio processit: O quam gloriosa & inenarrabilis fuit illa potētia, prouidentia & clementia, quæ potuit optime & voluit mundum pulcherri-
 mum ex informi barathro tenebrarum educere creatione, nulla præhabitamateria (vt aliqui fingūt) prima,

ma, sed Nihilo, alicuius priuatione:
 Cœlum & Terra laudent suum crea-
 torem, nec taceant Sol, Luna, & cæ-
 teræ in illo faces, in hac mista corpo-
 ra, & vita humana sit perpetua can-
 tio seu hymnus creationis, redem-
 ptionis & sanctificationis Trin-uni-
 tatis Diuinæ, Patris, Filij & Spiritus
 sancti: Cui vt adsentiamur mente,
 voce & scriptione, Naturæ (ex quâ a-
 gnosci vult vt creator & conserua-
 tor vniuersi) admiranda & extraordi-
 naria quædam opera cōsiderabimus
 hoc tractatu, vt ex effectis causam
 primam, hoc est, Deum primario, &
 secundas, quæ sunt Naturâ, eiusque
 adminicula, secundario eliciamus:
 Est autem hæc consideratio non o-
 ciosa & frustranea disquisitio, sed ho-
 mine Intellectuali inprimis dignissi-
 ma &, si rei ipsius & finis excellentiâ
 æstimetur, lōge pecuniarum extor-
 sioni & coaceruationi anteferenda,
 siquidem mentem humanam inpri-
 mis deceat, quod ad scientiâ rerum
 naturalium (quæ Adamo in primo
 suo statu erat propria, cumque Deo
 magis

magis assimilabat) illam inclinet & erudiat, inque dominio suæ, quod in subiectas sibi creaturas diuinitus acceptū possidet; quoad noticiam rerum, magis instruat: Nec vero refert, etiamsi ex depræuatione humanæ naturæ permulti malint vnciam possessionis; quam centum libras contemplationis bonorum; cum ij brutis potius; quæ ora graminum & herbis admouent nō curantia quæ vel quales hæ sint; quam rationalibus Adæ filiis, compares videantur; saltē corpori prospicientes; non menti. Extraordinaria diximus opera Naturæ à nobis considerata esse, quod non intelligendum de monstrosis, in quibus error extra ordinem committi videtur; nec de ostētis seu prodigiis; quæ fatali quadam necessitate ad indicandam mentem summi Arbitri aut poenas infligendas hominibus contingunt & apparent; sed de aliis quasi luxuriantis aut ludibundæ naturæ miraculis: Quæ cum sint multiplicia ac varia, aliique de occultis naturæ admirandis causis & effecti-

B   bus

bus in genere iam ante tractarint, ex magno illo cumulo pugillum saltem vnum contemplandum hac vice mihi sumam: Si enim nonnulli de minimis creaturis non parua scripserint opera, vt Marcion Græcus de Raphano, Cato de brassica, Phantias physicus de vrtica, Themison de plâtagine, Hippocrates de ptisana, Iubar rex de Euphorbio herba, Erasistratus de lysimachia, Democritus de numero quaternario, & alias de chamæleonte animali, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapa, Asclepiades de Antemide, Maro de culice, (at quis enumeret omnes?) cur non vno vel altero animalculo physice considerando & euoluendo, præsertim quæ extra ordinem naturæ sint posita, occupari desiderem? In tenui labor, at tenuis non gloria, inquit poeta, de apibus, earumque regno dicturus: Et alius, Præsentemque refert vna vel herba Deum: Ex paruis itaque maxima & ex imis summa colligemus, ne ociosi fuisse spectatores in hoc spaciofo mundi theatro videamur:

mur: Apellem imitemur, qui plus intelligendum in suis operibus, quam lineamentis expressum sit, dicebat, & magni illius pictoris & fictoris, qui ex nihilo hæc omnia tāta & talia finxit & pinxit, monumenta scrutemur: Longe plura in hisce, quam iis, quæ humana mens inuenit & manus fecit, cōsideratione dignissima obseruabimus: Imò & si quæ admiranda ab his proficiantur, sublato tamen naturæ ambitu, qui totum hominem cum omnibus eius contentis & effectis complectitur, eadem tenentur & circumseribuntur: Cum enim omnis ars sit naturæ imitatio vel expressio, hinc artifex, qualiscunq; sit, naturæ est imitator, cuius quoque vitur materialibus pro subiectis & causis efficientibus vel adiuuātibus: Et si omnia bene discernamus & colligamus præter Deum & angelos, vnā Naturā reperiemus matrē omnium rerum existentium, cui addemus enormes defectus in hominis intellectu & voluntate tam originales, quam vsuales, & habebimus cau-

sam primam & secundas, quarum reliquæ à prima dependent, nõ autem vltima, quæ est mera priuatio eius, quod amissum est & adesse deberet.

CAPVT II.

Quæ per naturam generata dicantur ordinaria via, quæ extraordinaria per solam putrefactionẽ, quasi priuilegio quodam absque seminio patris ac matris; inter quæ volucris Orcadia referenda est.

NATURA, vt non est Deo coæua, sic nec æqualis in potentia vel arbitrio, sed in vtroque horum definita & limitibus certis, extra quos eam exorbitare contra Dei nutum non decet, cõclusa: Est enim nihil aliud, quã vis diuina infusa rerum vniuersitati, corporeæ subsistentiæ in primis, quæ illæ generantur, nutriuntur, augmentantur & multiplicantur qualicumq; modo, indiuidua conseruantur

tur ad certum interitus terminum, ex causa contra naturam illatum, & species propagantur, quousq; creatori placuerit & quatenus : Supra naturam enim multa fiunt, quæ meris miraculis ascribenda sunt & diuinæ voluntati: Angeli quoque boni ad voluntatem Dei, & mali contra multa faciunt, quæ non sunt naturalia : Sic & homines plurima non ex naturæ solius instinctu, sed voluntatis arbitrio peragunt, quæ præcise loquendo, vt opera artificialia, à naturalibus distinguenda sunt ; Natura non ædificat, nec, fila ducit, fabricat gladios & eiusmodi alia, sed artifex homo per artem, quæ est habitus seu qualitas firmior comparata longo usu in mente hominis & manibus, aliisve partibus exprimenda : Est itaque natura omnibus rebus, quæ fiunt extra voluntatem spirituum & hominum, præscripta, veluti mater, nutrix & tutrix, vt generet, foueat & moueat eas ad finem cuiusq; præscriptum : Locum non habet certum, vt Ideæ Platonice, sed diffunditur per

vniuersum & cuiq; indiuiduo in hoc
 mundo orto inest sibi propria, non a-
 lienā, non speciei vniuersali, quæ ex-
 tra mentem hominis nulla existit,
 communicata, nec omnibus indiui-
 duis ex æquo, sed singulis, aliisq; sen-
 sibilibus, quam aliis : Nisi enim hoc
 verum esset, nulla generositas indi-
 uiduorum vnius speciei præualeret,
 nec parentis natura fœtui imprime-
 retur, sed à communi natura, omnia
 indiuidua naturata forent, quod ita
 se non habet : Essentiam cuiusq; spe-
 ciei omnibus eius indiuiduis esse cō-
 munem existimamus, non autem na-
 turam ; hanc recipere magis & mi-
 nus, illam non item : Quibus statutis,
 homo generat hominem secundum
 speciem, at Petrus generat Ioannem
 secundum naturam, ingenij valde a-
 cuti vel obtusi, corpore firmo vel æ-
 gro, staturæ longæ vel contractæ, &
 sic de aliis : Hæc enim lex est naturæ
 perpetua & ordinaria, vt gignat
 quiduis, in quo est, sibi simile, quo ad
 speciem & dotes proprias, à qua nor-
 ma si discedat, non fit eius culpa, sed
 ma-

materiæ vel instrumentorum inhabilitate vel quantitate peccantium, & dicitur error: Est autem in animalibus hæc propagationis communis series, vti ex duorum sexuum semine ex eorum corporibus deciso, inquæ matricem coniecto generetur fœtus & animal vtrique parentum in specie & naturâ correspondens: In hisce quoque est magna differentia: Quædam enim pariunt animal, quædam oua, quædam semina emittunt & soli per aquas exponunt: quædam coitu vtuntur, nonnulla fricatione externa corporum, vt pisces, quædam per os, alia auditu maris vel vento cōcipiunt: In vegetabilibus spermata sunt hermaphroditicæ virtutis, agentis & patientis simul: sic & metalla habent suum peculiarem generationis modum, quo ab imperfectione sui longo tempore ad perfectionem contendunt, nisi impediuntur à circumstantiis, quo minus natura sibi propositum finem assequatur, vt fit sæpenumero in diuersis locis: Præter antedicta de animalibus, Natura

quoq; aliam insistit viam, dum quasi priuilegia vsurpat de Regio illo & communi tramite discedendi, vt ad eundem generationis scopum & metā perueniat diuersis medijs; Animaduertimus enim animalcula quædā nasci ex sola putredine, nullo semine præuio, quod ex naturæ miraculis nō immerito censetur: Sic enim ea dicenda sunt miracula, quæ admirationem merentur & extra naturæ semitas currunt, tum quoq; ille generationis modus iis ascribendus venit: Quid admirabilius, absq; patre & matre nasci ex materia naturali ad id disposita? Quid rarius & magis insolitum, quam in specie non interire, etiamsi nullus foetus relinquatur ab vllis indiuiduis? DEVS, qui creauit omnia in principio, etiā sobolem illis inuenire posset absque natura, supernaturali ratione, verū ipse Naturæ suæ vicariæ & hoc beneficiū concessit, quo in aliquib. creaturis multiplicandis & in specie conseruandis vti potest, absque præiudicio aut iniuria aliorum animalium; quæ

quæ per bina semina parentis vtriufque propagantur : Magnū certe mysterium in vili materia existit, quod nō facile ab Intellectu humano perspicitur aut penetratur intime : Per putredinem enim solā multa generantur animalia, qualia sunt, mures in Ægypto circa Thebaidem, de quibus Diodorus Siculus scribit: *Lib. I. c. 2.* Primos homines asserunt nonnulli in Ægypto editos ea coniectura, quod circa Thebaidem cum Nili cessauit inundatio, calefaciente limum sole ab aqua relictum, multis in locis ex terræ hiatu multitudo muriū oriatur, quasi ab ipso orbis primordio omnia animantia similiter, ipsiq; homines geniti sint : Eos autem mures ex putrefactione terræ viscosæ seu limi produci patet, quia inueniuntur pluri mi imperfecti relictī, quorum anterior pars est murium forma, posterior glebæ adhuc terreæ : Sic anguillæ dicuntur generari scopulorū attritu, sine coitu, sine ouo, nec esse aliam earum procreationem : Aphias quoq; pisculos ex aqua & pluuiā ge-

B 5   nerari

rari tradunt: Crabrones ex putridis equorum carnibus, scarabæi ex asinorum, apes ex iuencorum nasci feruntur, vt vermiculi in canum cadaueribus, in lardo, caseo, in nucibus auellanis, pomis, pyris, cerasis, prunis, ficibus, & plerisq; aliis horariis fructibus: collus ligna, gurgulio frumenta vel fabas depascitur, ita vt cips fruges, trips ligna, sic vestes, Midas fabam: Cnips quoq; erodit ligna: galba vermiculus exilis nascitur in æsculis: litta vermiculus nascitur in lingua canis, qui si catulis eximatur, nec rabidi fieri, nec fastidiū sentire scribuntur: Blattæ amant tenebras, vitam lucemq; fugiunt, in balneis maxime humido vapore prognatæ: Mylochus circa molas nascitur, quoque de genere blattarum: tineæ, libros & vestes abrodit: Xylophagus idem est qui collus & cnips vel trips, albus & obæsus, nigro capite: nascitur in carie lignorum; Hunc in Ponto & Phrygia comedisse, luxuria est: Teredo quoque à terendo dictus, materias & tarmes vermiculus carnem exedit:

dit: rauce vermes nascuntur in radice quercus; In foliis quoque quercuum instar gallarum parua poma enata, circa autumnus initium vel vermiculum, vel muscam vel araneam continent, quorum singula anni proxime sequentis dicuntur esse præfagia, ut vermiculus fertilitatem, musca annonæ caritatem & aranea pestem vel contagiosos morbos denotet: quæ causa videtur naturalis: Robur arbor gignit pilulas nucibus non absimiles; quæ intus generant culices & quædam alia animalcula; In rosetis quoque syluestribus fungi villosi generati intus habent vermes; quis iam enumeret terræ lumbricos, & in homine, aliisque animalibus varia vermium genera, in intestinis, causis dentibus, vel putridis vlceribus, interius vel exterius generata: Vidimus in cane alterutrum renem vno longo lumbrico depastum, qui intus latebat: vermem quoque viuum cum urina viri emictum; Ne alia trecenta eius generis huc spectantia & potius fastidium alicui, quàm delectationem,

pa-

parientia, recenseam: Hæc omnia ex putrefactione fieri, nemo est, qui contradicere ei possit: Cum enim nō ex semine aliquo præsupposito parentum suorum, sed ex alio subiecto putrefacto secundum partem vel totum, (humiditate ac caliditate accedentibus) nullam analogiam seminij habente, nascantur, putredo sola illorum ortus causa efficiens est: Matrix horum animalculorum est pars illa animalis vel vegetabilis, in qua generantur: Materia viscosa & pinguis calore præternaturali concepto ad putrefactionem disposita: Efficiens ipse calor putridus, qui humiditati iunctus putredinem causatur: Forma, quæ absque dubio aliunde materiæ imprimitur, quam ab elementalī calore: Verū cum hæc adeo sint vilia, ut non ampliori discursu videantur digna, aut ita vulgata, ut nec egeant, consideratione dignissimam illam volucrem existimamus, quæ in septentrionalioribus insulis Scotiæ, Orcadibus dictis satis est cognita & ex nullo parentum semine nec ovo pro-

prodit. sed admirabili prorsus modo
 qualis vix in toto Naturæ theatro a-
 lias extet, generatur, alas acquirit,
 per aëra volat & accolis illorum par-
 tium gratum nutrimentum præbet:
 lucundum est scire hoc Naturæ mi-
 raculum. quibus aliarum rerum cau-
 sas indagare visum est indagare vi-
 sum est operæ precium: Nec inutile
 hoc fuerit alteri cuicunq;, qui tamen
 ab intellectu excolendo non sit alien-
 nus: Multi lætātur sua inscitia & præ-
 ter vulgata nihil houerunt, quæ non
 vt philosophos & rationales homines
 decet, sed veluti bos castellum ali-
 quod, cōtemplantur; his nihil detra-
 ctum velim: Nil enim confert ama-
 ricinum sui, nec musica graculo, sed
 iis, qui sunt ingenio docili, ceruice
 non dura, Musarumq; amantes, qui-
 bus hac nostra qualicunq; scriptione
 nos satisfacturos non dubitamus, cē-
 teros pari precio, quo illi hæcce, æsti-
 mantes: Nam Plato vnus, vt illi phi-
 losopho, mihi fit pluris, quam
 istorum pluri-

mi.

CA-

Qua sit historia descriptionis huius volucris, tum ab aliis authoribus, qui eius meminerūt, tum à nobis ex oculari testimonio facta.

SI quis legat in historiis, esse locum in mundo, vbi anseres innascentur, vt poma, arboribus, fortè hæsitās de authoris vel scriptoris fide dubitabit: Et si quis dicat, ab arboribus & vegetabilibus produci animalia, non vnus saltem generis, sed diuersi, partim volatilia, partim non; nisi mendacij stigmatē inuri velit, satis habebit negotij, quod dicta demonstret: quod tamen facile fieri posse opinor ex iam ante relatis, vbi culices robori & muscæ quercui, nec nō aliis arboribus seu vegetabilibus vermes innasce, experientia attestante, asseruimus: Quæ licet minuta sint, in animalium tamen habentur numero, cum sentiant & moueantur; Vctum primum illud, prout sonat, non
affir-

affirmauero; Nam volucres nidos quidem suos aliquādo faciunt in arboribus, fruticibus, senticetis, & aliis vegetabilibus, at quod in iis crescant pyrorum instar, prorsus incredibile est: Insula quædam ex Canariis Ferro dicta, abscondit fontem aquę dulcis (qua alias tota insula caret) in arboribus ex mirabili Naturę indulgentia, cum certarum arborum folia ex terra vel aere attrahant copiosissime aquam, quam reddunt sua propria & naturali distillatione & incolę vsurpāt pro potu; Si enim hoc dono carerent, tota insula inhabitabilis esset hominib. & pecudibus; quia nulli sunt fontes, at saltem Oceanus siue salum cingit eam vndiquaque: In his magna est Naturę liberalitas, quę etiam illis dat aquam, quibus alię circumstantiæ denegarunt, veluti & Ægypto, vbi pluuia nulla cadit, Nili inundatione annuatim consultat, nec nō aliis regionibus aliis muneribus: Sic quoque Orcadibus insulis, illisque vicinis locis hanc volucrem concessit, quam alibi inuenire

non

non licet: Et sane si quis eam in arboribus nascentem quæreretur, omnes sylvas pererraret, nec ullam inueniret; ut nec pyratæ apud Ferrenses aquam, cuius inopia terram relinquere coguntur, nec in arboribus crescentem animaduertunt: De hac autem, non omnino fabulosa, tamen grauissimi scripserunt Authores, in suis libris eius mentionem facientes, ut sunt, Hieronymus Cardanus de varietate rerum, 36. cap. Du Bertas in Septimana sua, die sexta, & i. die secundæ sept. Verum de locis & modo generationis non omnes consentiunt: Munsterus Orcades his volucribus refertas tradit, Gyraldus de Hybernia, Dubertas de Scotia, quam Iturnen vocat, veluti & Mela, scribit: Hector Boethus de Hebridibus idem refert: Quidam ex Gallis de quocunque mari Hesperij tractus id intelligit, dum ita ait: Avis quædam generatur sine patre & sine matre, sed ex sola essentia simplicis vegetabilis, videlicet in prouincia Scotiæ ex arboribus illius regionis: Similiter, inquit, naues confectæ

fectæ ex ligno dictarū arborum existentes in medio mari easdem aues producūt, & vocantur illæ aues gallice Marquerolle, quæ comeditur facillime: Eiusmodi auis mentionem facit Plutarchus in tractatu, qui incipit, An ouum sit prius gallina? Hæc ille: Scoti vocant eas Kleckgues; Alij ita de iis scribunt; In insulis Orcadibus in Scotia maritimā arbor est, quæ supra amnium ripas enata fructum fert nonnihil anatibus similem, isque cum maturuit, decidit: Quod si in vndas cadat, mox animatū enatat ex vndis & volucris est; putrescit verò cum in terram cadit. Alij eas vocant Bernaces, veluti in paruo mundi Theatro Irlandiæ ascriptæ appellātur, & in hunc depinguntur modum: Sunt quoq; hic volucres Bernaces dictæ per Naturam admirabili prorsus modo contra naturæ seriem productæ, anatibus non absimiles, at iis minores: Nā ex lignis malorum nauticarum in Oceano narrantibus primo protruditur aliquod gummi; deinde ex alga (maritimo

C gra-

gramine Wier dicto) illis lignis vna cum picæ adhærente conchulæ dependent, quæ temporis successu alas accipiunt & per aera volant, aut decidunt in aquas & natant: Sæpissime vidi (inquit Syluester) magnam copiam horum Zoophytôn ad lignum pensilium, conchis inclusorum, eousq; donec volare possint: Ex iis nulla oua, vt ab aliis volucris eduntur, nec ex ouis excluduntur, ita vt aliquibus in locis hæ aues pro piscibus comedantur, vtpote carnem nō habentes, nec ex carnibus productæ. Hector Boethus hoc miraculum similiter narrat de volucris, quam ipse Clakis vocitat; Quod si, inquit ille, lignum in Oceanum circa Hebrides proieceris, succedente tempore vermes in eo nascuntur, qui corrodunt & excauant illud lignum, ac postea formam acquirunt volucrum, inque eam magnitudinem denique accrescunt, vt instar anserum volent: Generationem illarum ascribit Oceano, ab Homero & Virgilio patre omnium rerum appellato: Sed hæ diuer-

uerforum authorum descriptiones
 inter se, nec cū veritate rei in omni-
 bus conueniunt: Quo ad locum, alij
 Scotiam, alij Hiberniam, quidā Or-
 cades, nonnulli Hebrides assignant
 iis patriam, nec forte falluntur, cum
 in Oceano inter Scotiam & Orca-
 des, & inter Hyberniam & Hebri-
 des vtrobiq̃ nasci dicantur: Nec
 enim exiguo Oceani aut terrę spacio
 id includendum est, sed toti illi tra-
 ctui maritimo ad extrema Scotiæ &
 Hiberniæ extenso appropriandum:
 De nomine quoque concordant, di-
 uersis enim gentibus diuersimode
 eas appellari vero cōsentaneum est:
 Germani eas vocitant *Baumgānsel*
 sic Galli, Hiberni & Scoti suis quiq̃
 idiomatis: An vero ea vis ascriben-
 da sit ligno eius regionis, an arbori-
 bus, an vermibus ex ligno generatis
 in conchas transeuntibus, hic nō in-
 iuria quæri posset, veluti ante citati
 in has opiniones sunt distracti? Sed
 nos ex his nulli assentiri possumus: Si
 enim ligno soli inesset ea virtus, quid
 ni & lignis eiusdem speciei pro malis

navium vsurpatis, quibuscunque in locis adesset? quod tamen experientia reclamation; veluti & illud, quod naues ex eo ligno confectæ in medio mari eas aues producant: Quis enim vnquam hoc audiuit in Gallia aut Germania siue etiam Anglia factum, etiam si portus harum omnium frequententur ab incolis Scotiæ & Orcadum maritimis? Nec arboribus vegetantibus ibidem hoc acceptum referendum est; quia illæ non ferunt volucres, sed fructus suæ speciei conuenientes: Quod si decidatur & alteri vsui accommodentur, deinde in Oceani aquas ibi locorum proiciantur, vt putrescant cariemque sentiant, hoc est, quasi emorian- tur quo ad primam earum vitam & in materiam communem ligneam conuertantur, tum hanc nouam generationem animalium incipit ex influxu cœli, solis calore operante: Quomodo enim id quod vegetat, produceret animal volatile instar anseris? An non quælibet arbor cognoscitur ex genere sui fructus boni vel

vel mali, nec non speciei suæ debiti? Et vice versa, an non quilibet fructus aut foetus testatur de genere sui parentis, eiusque speciei? Imo, non gestant arbores pisces, nec mare dat arbores: In sylvis lepores, in verbis quære lepôres, non contrario modo; Vegetabile igitur genus non miscetur animali, nec hoc illi in generatione; quodlibet manet in sua tribu, quam non egreditur, nisi forte Natura putrefactionis beneficio vsa leuicula in vegetabilibus (vt ante tradidimus) producat animalcula: Qui putant ex vermibus, metamorphosi quadam, fieri auces, nec illi verisimilem sententiam, meo iudicio, dicunt: vnde enim conchæ ex Cossio? At hæc ita intellecta velim, vt quod de singulis solis negarim, de omnibus coniunctis facile concesserim; Quia vero hanc rem nō ex auditione cognouerimus, sed oculis testibus supra 50. (fere centenas) viderimus eiusmodi conchulas, iisq; apertis foetus auium exiguos, veluti ex ouo mox prodituros, cum omnibus membris aui ad

volandum necessariis, notauerimus
& in manibus habuerimus, non erit
omittendum hoc loco exactissimam
earum descriptionem ponere; quæ
sic habet: Si quando malorum nau-
ticarum, pice illitarum portio in a-
quas eas Oceani in extremis partib.
Scotiæ, nō procul ab Orcadibus aut
Hebridibus deciderit, ibiq; aliquan-
diu iacuerit, cariem non solum sen-
tit à vermibus intus generatis, sed
quoque ab alga seu gramine marino
vndiquaque tegitur: Eius enim gra-
minis ibi est magna copia, quod om-
ni ligno facile adnascitur, præsertim
si piceam refudet pinguedinem, vel-
uti mali nauticæ, quæ sunt abietes
vel piceæ, resina picis sua natura ab-
undantes, ac deinde in vſu nauium
eadem imbutæ, vt nimirum carbasa
veloci motu sursum vel deorsum du-
ci, trahiq; possint, ne alicubi firmitus
adhærescant. Fert autem mare in
fundo littorali hanc algam maioris
vel minoris longitudinis, vnde certo
tempore emergit, sursumque fertur
in superficiem aquæ, fluctibus eam
quali

quasi euellentibus aut demetentibus? Hæc ut in aqua nata, non facile putrescit, salinæ naturæ multum apud se habens; Ideo in Northollandia, aliisque multis locis ex eo gramine faciunt vallum munitissimum aduersus impetum Oceani, ita ut remedium ab eo petatur, à quo morbus vel damnum infertur: Lignis itaque dictis malorum hac alga circumtectis, quæ se insinuat in foraminula à carie relictâ, successu temporis ab altera parte cuiusque graminis crescunt cōchulæ exiguæ, quæ sunt subalbæ vel onychini siue vnguis manus coloris, & in forma, cavitatē & oblonga figura vngui minoris digiti valde similes; quarū duæ si coniungantur inuicem ita, ut probe cohæreant, supremis partibus magis acuminatis accipunt algæ extremitatem & sunt firmiter clausæ latioribus; quæ postea aperiuntur, ut fructus maturatus sua sponte excidat ad volatum: Hac ratione mille, plures vel pauciores conchulæ adherent singulæ singulis graminibus ad extre-

mitates, quæ, ut dictum, altera extremitate alligantur lignis picatis tanta copia, ut lignum vix videri possit: Gramina autem illa vix excedunt 12. digitos transversos sua longitudine & sunt firmioris ligamenti, tanquam essent ex corio: Aliquando sunt longiora & ad pedes aliquot extenduntur: Hæc est tota descriptio externa: Nihil enim videtur, nisi portio mali nauticæ foraminibus cariosis excavatæ, quibus undique inferuntur gramina marina, ad extremitatē alteram habentia conchulas unguis minimi vel annularis digiti humani figura & colore: Intus vero si conchæ aperiantur, apparent fœtus illi exigui, veluti pulli avium in suis ovis, qui habent rostrum, oculos, pedes, alas, etiam pilositatem incipientium pennarum & reliqua omnia embryonis volucris membra: Prout fœtus crescit, ita & conchæ seu tegumenta eorum, quemadmodum in omnibus aliis ostreis, conchis, cochleis, testudinibus & his similibus domiportis contingit: De nutrimento quæri possit,

set, vnde illud acquirat? Respondeo, veluti reliqua huiusmodi Zoophyta, partim ab aquæ parte dulciori, vel etiam, veluti conchæ margaritifera & ostrea, à rore, pluuia, partim à ligni cariosi viscosa pinguedine seu oleosa substantia, pice seu resina: Hæc enim per gramina illa intermedia, tanquam per venas vmbilicales, foetibus suppeditatur in nutrimentum; dum lignum illud per fluxus & refluxus Oceani hinc inde in aquis natat: Nec enim fieri potest, vt in sicco illud manens easdem conchulas producat: Huius rei exemplum est in locis maritimis, vbi conchæ illæ nigri tegminis (*Muschelen*) semper captantur adhærentes lignis in aqua positis, vt pontium fundamentis ligneis, nauibus submersis; Adhærent autem lignis, filamentis quibusdam pilosis seu muscosis, vel etiam alga: Vnde apparet non nihil viscosæ humiditatis conferri conchis cuicunq; ligno (etiam querno) adhærentibus; multo magis abietino resinoso, ex quo constant mali nauticæ: Hoc enim li-

C 5 gnum

gnum calidius est, quam quernum, & ideo aeræ viscositatis multū possidet, vnde ignem facile corripit & vbi vulneratum fuerit, resinam oleosam ex vulnere emittit adhuc virens; siccum vero sub aquis manens facile quoque putrescit; quercus e contra, quia frigida & sicca est naturæ, resistit diutius putredini, & sub aquis lapideam fere acquirit duritiem.

CAPUT IV.

*Quod soli Oceani vel aquarum
fecunditati huius volucris
generatio non sit ascribenda, &
quæ causæ eius, Efficiens &
Materialis, habeantur.*

SI quis consideret diuersitatem & copiam immensam piscium seu animalium, quæ in Oceano ac maribus passim nascuntur, nō potest non fateri Elemento aquæ inesse miram fecunditatem, quod producat non solum animalium maxima, veluti cetos (quorum nonnullos sexcentorum

rum pedum longitudinis & trecentorum latitudinis intrasse in flumen Arabiæ testatur Plinius, lib. 32.) sed etiam tantam abundantiam & varietatem, vt 176. genera saltē in mari viuentium idem author recenscat, exceptis fluuiatilibus: Admirari in primis liceat concharū marinarum summam pulchritudinem & diuersitatem tantam, vt meminerim, me Roterodami apud clarissimū virum Petrum Carpenterium, Anno 1611. vidisse forte mille earum formas tāta copia, vt magnam cameram illis, tanquam preciosis thesauris & spectandis naturę miraculis, instruxerit & exornauerit: Has esse luxuriantis naturæ insignia, quibus ingenij sui vbertatem attestari velit, non est dubium: Ad decus enim & ornatum mundi potius ea spectare, quam ad necessitatem hominum dixerim, in quibus & formarum & artificij varietas affectata videatur: Inde quoque Oceani fertilitatem miram deducere possumus, vt qui terris in animalibus & Zoophytis generandis
non

non solum non cedat , sed quoque
anteferatur ex Naturæ benignitate ;
Quod cum animaduenterint anti-
qui, Neptuno, qui Oceano præesse
statuebatur, innumeros fere liberos
asscribunt ex diuersis nymphis pelli-
cibus natos, inter quos est Triton &
Protheus, quorum ille concham in-
flans rubicem est Neptuni patris, hic
in varias formas , ignem , serpen-
tem & his similes mutatur, non ob-
scuro documēto, Oceanum esse va-
riarum formarum productorem: Hi-
sce causis moti fuere illi, qui huius
quoq; volucris Orcadiæ generatio-
nem soli Oceano asscripserint, tan-
quam fœcunditatis & rerum diuersi-
tatis authori : verum quam recte id
fecerint, videndum erit : Conchas
varij generis pulcherrimas ab eo
produci non negamus, sed ex Natu-
ræ omniparentis instinctu & influ-
xu, ita vt saltem domicilium & mate-
riam rebus generandis præbeat O-
ceanus, non autem formam ac cau-
sam efficientem : Pisces quotquot
sunt, paucis exceptis, ex seminibus
alio-

aliorum generantur, secundum Naturam, de quibus hic nihil in dubium aut quæstionem vertimus: An vero tot conchæ ex semine suorum parētum quoque oriantur, siue non dubitare licet: De volucris prædicta, quod non fiat ex ovo (vt solent aues) nec ex semine, constat: Vnde igitur? an ex Oceano, aut num causa Oceano imputanda? Minime: Etsi enim locus dicatur generare locatum, hoc tamen intelligendum est de matricibus, quæ sunt generationis causa, sine qua non, non autem efficiens, multo minus, formalis, materialis, aut finalis, & non de quocunq; continēte generali: Vt autem huius mirifici animalis naturam exactius scrutemur, quatuor illa causarum genera percurramus, nil dubitantes his, vt decet, perlustratis, Quid, cur & vnde sit, facile cuique constitutum: Efficiens itaque huius generationis *Causa Efficiens.* est calor tam externus, qualis à sole diffunditur in hæc inferiora, quam internus, in materia putredinalis: Si ne calore enim nulla sit naturæ gene-

re-

neratio, quæ eo tanquam præcipuo
vtitur instrumento, quo homogenea
congregantur, heterogenea sepa-
rentur, membra & viscera in anima-
libus formentur & disponantur suo
ordine & figura. In artificialibus,
quæ sunt hominum industria & ar-
te, sunt varia organa, vtpote manus,
quæ organorum organum non im-
merito dicitur, malleus, incus, lima,
vel securis, terebra & his similia, qui-
bus opera mechanica perficiuntur;
In naturalibus saltem vnus est calor,
vt instrumentalis efficiens, & mouēs
illum est Natura, vt in iis artifex: Ca-
lor externus internum in actum du-
cit, sine quo hic inefficax foret &
quasi torpore conclusus in materia:
quemadmodum etiam in viuis qui-
busdam animalibus apparet, quæ in-
gruente hyeme ac deficiente calore
externo, ipsa veluti sopore detenta
& quasi mortua delitescunt, veluti
sunt hirundines, ranæ, muscæ, & id
genus alia; quamprimum vero sola-
res radij aquam & terram calefece-
rint, mox apparent hæ omnes, vitam
suam

suam solis calori debentes bestiolarum:
 quarum quoque in æstu maiori maior
 est efficacia volatus & coaxatus,
 ceu constat ex muscis & ranis: Quā-
 tum ad calorem, Sol magnum mun-
 di lumen eius pater est, cumque mit-
 tit in terrena omnia, quæ viuificat &
 illustrat; Vnde dicitur, quod sol &
 homo generent hominem, nempe
 per spermata media; alias quoq; abs-
 que mediis illis procedit, utpote in
 iis, quæ ex sola putrefactione gene-
 rari superius recēsuimus: Dum enim
 calor externus Solaris vel etiam Ele-
 mentaris ambit aliquod mixtū cor-
 pus, in quo sit calor naturalis inclu-
 sus, hūc ab illo excitatur, mouetur &
 ad operā dum suas actiones acuitur,
 veluti patet in ouorum exclusionem
 tam per artificialem calorem furno-
 rum, quam naturalem gallinarum:
 In his calor naturalis latet, videlicet
 in vitellis, qui per externum irrita-
 tur & mouetur ita ut Elementorum
 circulatione facta, aqua in aerē, aer
 in ignem, ignis in terram, terra in a-
 qua mutetur & pulli membra & vi-
 fcera

*Causa ma-
terialis.*

scera à calore naturali disponantur
& fiant, qui est præcipuum agens in-
ternum. Causa materialis in hoc ge-
nerando foetu anserino est viscosum
illud subiectum ligni dicti abietini,
siue resina oleosa & picea substantia,
in quâ operatur calor externus solis
& internus putredinali auctus: Hæc
materia etsi sit exigua, valde tamen
primum rudimentum huic Embryo-
ni præbere potest, qui deinde nutri-
tur Oceani substantia viscida, veluti
ostrea & alia concharum genera cre-
scunt & augmentantur: Nec vero i-
psa dura lignea substantia, nec gra-
minea, quid materiæ illi præstat, qua-
rum illa ut continens, hæc ut trans-
mittens veram materiam animad-
uertitur: Ut enim nec matrix, nec
vena umbilicalis in generatione ho-
minis quicquam materiæ præstent,
sed ut instrumenta necessaria requi-
runtur alias, sic quoque hic sentien-
dum de ligno & gramine marino: A-
liqui volunt ex vermiculo in putri-
do ligno enato, ut dictum, transmu-
tationem quandam fieri, eumq; ma-
teriam

teriam huic generationi primam ministrare, quorum sententia tamē recipienda non est: cum vermiculus ille nec ad extremitatē graminum prodire, nec sibi conchas fabricare possit; sed oportet, vt illud vitæ suæ initium capiat in dicto loco extremitatis graminis, nec aliunde eo affluat, ita vt migret de loco ad locum animali motu antequā essentialem suam formam recipiat: Plinius de Pinnothere pisce scribit, quod ei tāta sit solertia, vt se inanib. ostrearum testis recondat, & cum accreuerit, migret in capaciores: Tale quid vel le imaginari de cosso illo, seu vermiculo lignum exedente; cū rei ipsius natura non conuenit: Materiam verō illam resinosa vel piceā communicari posse extremitati propendentis graminis non est dubiū, quod naturæ tamen artificio; nec ad sensum hominum perceptibili; fieri necessum est, veluti alias natura in omni generatione secretis viis & mediis vtitur, quæ magis per rationē, quam oculos indagantur: Quis enim vidit;

D

quo-

quomodo cor in generatione animalis primo fabricetur, quibus fibris & venulis ibi natura, ut instrumentis utatur, quomodo & per quæ media hoc fiat, factum reliqua viscera disponat & faciat ex materia seminali & menstrualis? Nemo adeo Lynceus inuentus est, ut sensu hæc, dum fierent penetrarit; cum vero facta fuerint, ratione ita esse quilibet æstimare potuit: Sic nullus perfectissime scire poterit, quomodo hæc materia, quæ prius fuit in ligno humidum radicale, transeat ad extremas partes illius graminis marini, ibique formam suam acquirat; nihilominus constat postea, hoc factum esse: Nec vero id erit adeo difficile, cum per cōtinuata gramina facilius illa materia usque ad extremitates illorum fluere possit, quam per nulla intermedia corpora.

CAPVT V.

*Quod causa formalis huius foetus
sit virtus astralis materiae præ-
paratae infusa, & quæ finalis.*

SED maioris vt difficultatis, sic o-
peræ est precium indagare huius
admirabilis ortus causam formalem
seu seminalem, quæ cum in semini-
bus præhabitis non contineatur (hec
enim nulla hic habetur) necessarium
omnino est, quod aliunde influat
materiae præter communem gene-
rationis modum: Nam semina, quæ
ab utroque animalium sexu conte-
runtur & in coitu miscentur; sunt
tanquã thecæ & vaginæ virtutis for-
matricis & spermaticæ, quæ format
materiam præiacetem spermatis vel
sanguinis in essentialem formã con-
tinentem illi speciei, cuius sunt se-
mina, quocunq; modo mista vel in a-
ctum producta: Vis autem illa natu-
ræ est benedictio à Deo creatore ei
concessa in verbo, crescite; quod
verbum nunquam inane vt fuit, sic

D. 2 nec

necerit, donec mundus constabit:
Dixit Deus & omnia quæ dixit, facta
sunt valde bona, in se ipsis principia
multiplicandi suam speciem conti-
nentia, vbi indiuidua pereant: Cœ-
lum cū suis stellis ab initio ad finem
perdurabunt & elementa integra,
aer, aqua & terra, sed ex his compo-
sita, vt intereunt, sic per multiplica-
tionem seminis redeunt, nō quidem
eadem numero, sed specie, non for-
ma externa, sed interna & essentiali:
Verum cum Deus hanc propagatio-
nem Naturæ sublunari commiserit,
atq; hæc mediate procedat semper,
quamuis in hoc generando foetu vi-
sibilia non adsint semina, à quib. for-
ma materiæ suppeditetur, quocirca
naturæ & rationi congruum est, for-
mā tamen aliunde in materiam pro-
fluere, ne quid ex nihilo post primam
creationem fieri contra Dei volun-
tatem videatur: Nihil enim seipsum
efformat & sui ipsius causa est, præ-
ter æternum & infinitum Deum; cæ-
tera omnia ex nihilo quidem facta
sunt ab illo, at non à seipsis, nec pro-
pa-

pagantur ex nihilo, nec à seipsis, sed per media naturæ præscripta: Plato Ideas constituit vniuersales cuiusq; speciei generabilium in certo loco fixas, vnde descendat vis formatrix ad cuiuslibet speciei individua formanda seu generanda; Quæ opinio pulchra vel iucunda quidem est, at veritati reclamationat: Nullæ enim sunt vel esse possunt substantiæ vniuersales extra intellectum, at saltem individua, quæ quod non habent, dare nequeunt, aut quod dant, non semper ipsa possident: Natura est in omnibus rebus seu indiuiduis vniuersim perfusa, quæ tamen in singulis subiectis operatur secundum subiectorum conditionem & requisitum, quod verum est in omnibus semina habentibus, cum illa sint ipsa subiecta & vasa naturæ, in quæ operatur; sed iam quæritur, quomodo ea vis feminibus imprimatur & vnde, an ab ipsa natura? quod si verum, Ergo ex qualibet materia facit, quid velit, cum cuiuslibet materiæ formam, quā velit, imprimere possit; Et deinde quomodo

*Causa for-
malis.*

natura in hoc animali, quod nullum
seminium visibile præsuppositum ha-
bet, generando procedat, & in simi-
libus aliis ex putredine sola patis? Vt
in homine est vis cogitativa seu ima-
ginativa, quæ fit subtili quodam arti-
ficio imaginum in cerebro conce-
ptarum à sensuum organis incipien-
do & ad interiora cerebri locomo-
tiue procedendo; absque vero loci
mutatione, cælum, longissime distā-
tia, quæ olim visa, cogitata aut facta
sint, rememorando; ita in sole & cœ-
lo, ipsique affixis stellis consistit quæ-
dam virtus imaginativa, non passiva,
vt in animalibus, sed mere activa;
quæ loco motuæ inde profluit ad
sublunaria & communicatur certis
subiectis, vtpotè seminibus indiui-
duorum, & hæc est forma, omnis ge-
nerationis incepatrix & auctrix, essen-
tiam cuiuslibet rei communicans, vt
sit talis & non alia: Hæc vis est pri-
mum mouens, fabricans suum sub-
iectum, velut architectrix, & consti-
tuens sibi domum, in qua habitet,
quam gubernet ad eum finem, cui à
na-

natura artifice assignatur: Illa est virtus spermatica, quæ residet in corpore spermatis, sine qua hoc est sterile & inane, nec vllam generationem promouet; Hæc si euanescat tempore, vel contritione sui continentis, nullus inde fructus sequitur, vt patet in frumentis, quæ si senescant, aut in farinam redigantur, se propagare amplius nequeunt: At cur hæc potētia in eo corpore residet potius, quam in alio, nec mox perit? Respōdeo; Non alia hic querenda aut danda causa est, quam quod natura his mediis gaudeat, & eam virtutē concluderit, ne abire possit, si naturæ sit obediens; quā, si voluisset, aliis subiectis indidisset: Admirabile est, qd spiritus animales neruis in homine contineantur, nec ex illis abeant in auras, & quod iisdē neruis compressis à transitu impediuntur, vnde stupor & paralyfis ad tempus toti brachio vel pedi accedit, quæ spiritibus per neruos succedentibus mox tollitur: Eundem ad modum virtus ea imaginatiua cœlestium corporum,

in primis solis, si indiuiduis quibusdam subiectis seu spermatib. rerum immittitur, naturaliter manet in illis ad naturæ nutum & libitum: At ubi semina nulla adsint, tum eadem virtus cœli communicatur materiæ cuidam certæ immediate, veluti in hac generatione, subiecto illi viscoso & pingui, de quo præcedente capite, tanquã de materiali causa diximus: Sunt enim duo in singulis spermatibus, materia elementalis, & forma astralis, quarum vltima petire potest, materia & forma externa integre permanente; nihil autem generari ex materia, forma astrali perdita: Materia in hac generatione tempore prior est forma & eam recipit influentem, quamuis antea neq; omnino aliqua forma orbata sit, vt de materia prima intelligi possit, sed subsequens forma priorem si non tollit, tamen perficit: Verum quæri posset, cur hæc vis formalis, exempli gratia, formandæ volucris, non omni materiæ aut cuicunq; immittatur, cum absque vasis certis seu corporibus sper-

spermatum ea recipiatur? Respon-
 deo, Ea materia ita præparata in li-
 gno tali & non alio, inque loco dicto
 & non alio, vicem seminalis corporis
 præstat, cuius qualitates cum non in-
 sint alteri, hinc neq; aliud subiectum
 eius virtutis formalis certæ & deter-
 minatæ capax est: Huiusce imagina-
 tionis seu influentiæ cœlestis passim
 exempla sunt obuia, nempe in qui-
 busdam locis comitatus Mansfeldi-
 ci, vbi mineræ æris in lapide scissili
 exprimunt omnis generis pisces, eo-
 rumque formas, qui in proximo ha-
 bêtur lacu: quemadmodum & den-
 tes, cornua, integros leones à natura
 formatos in speluncis subterraneis,
 vt in *Baumans Loch* & aliis videre li-
 cet: In succino quoque, quod flucti-
 bus marinis in Borussia ad littora in-
 sulæ *Sudauiz*, nunc dictæ, eiicitur,
 variæ formæ muscarum, culicum, a-
 raneorum, papilionum, ranarum, la-
 certarum, & aliorum animalium ap-
 parent nō quidem reipsa, sed ex sola
 imaginatione cœli illis subiectis im-
 pressa: Si. n. per incisionē aut fractio-

D s nem

nem ex quarantur, vacua esse spacia
 sic colorata ex nature lusu inuenien-
 tur; nihilominus omnia membra &
 particulæ adeo sunt ad viuū expres-
 sæ, vt quis iuret, reuera animalcula
 talia fuisse iis materiis recõdita, for-
 te tum, cum gummi adhuc liquidum
 fuerit succino inuoluta; quod tamen
 longe aliter se habet, cum nihil ter-
 reni aut non pellucidi in illis figuris
 concavis reperiatur, quod tamen se-
 cus fieri deberet, cum substãtia cor-
 poreæ euanescere nequeat remanē-
 te eius sola forma superstite: Adhæc
 si animalcula talia in gummeam e-
 iusmodi substantiam, vt est terebin-
 tina vel resina, incidisset, alæ vel pe-
 des eorum inuiscati apparerent &
 non integre extēsi aut directi, quod
 hic non ita fit, sed omnia integra vi-
 dentur, veluti per Christallinā pel-
 luciditatem: Deinde si ex arboribus
 illud in aquam decideret, arbores il-
 læ non essent ignotæ: Plinius lib. 37.
 cap. 2. & 3. de succino tradit hoc mo-
 do: Pytheus, inquit, Guttonibus Ger-
 manicæ genti accoli æstuarium O-
 cea-

ceani prodidit Mentonomon nomine, spacio studiorum sex millium: Ab hoc diei nauigatione insulam abesse Abulum. Illo vere fructibus aduehi succinum & esse concreti maris purgamentum; Incolas pro ligno ad ignem vti eo, proximisque Teutonis vendere. Huic & Timæus credidit, sed insulam Baltiam vocauit: Mithridates in Germaniæ littoribus esse insulam ait vocarique eam Oserictam, cedri genere syluosam, inde defluere in petras: Certum autem est gigni in insulis septentrionalis Oceani & à Germanis appellari glessum, itaq; & à nostris vnā insularum ob id Glessariam appellatam, Germanico Cæsare ibi classibus rem gerente, Austruiam à Barbaris dictam. Affertur à Germanis in Pannoniam maxime prouinciam: Inde Veneti primum, quos Græci Henetos vocant, rei famam fecere, proximi Pannoniæ, id accipientes circa mare Adriaticum. Sexcenta fere millia passuum à Carnunto Pannoniæ abest littus illud Germaniæ, ex quo inuehitur, perco-
gni-

gnitum nuper. Vidit enim Eques Romanus, missus ad id comparandum à Iuliano curante gladiatorium munus Neronis principis, qui hæc commercia & littora peragrauit, tanta copia inuecta, vt retia arcendis feris podium protegentia succinis nodarentur; arma vero & Libitina, totulque vnius diei apparatus esset è succino: Maximum pondus is glebæ attulit 13. librarum: Hæc Plinius. In succino vero, vtpote pellucido, ea figura incorporea ex imaginatione cœli infusa, facile apparet, in aliis opacis corporibus non item: Vti nec in materia ligni dicti, cui non solum figura auis, sed etiã vis naturalis spermatica eam formandi, nutriendi, augmentandi & in vitæ functionibus conseruandi, vt in aliis auibus, implantatur: Cum vero non ex traduce seminis aut oui propagetur, nec semen nec ouum relinquit, ne plus alteri det, quam acceperit à natura: Si enim oua generaret in pullòs exclusibilia, ipsa quoq; inde prodiisset, quorum neutrum vero applaudit: Quem-

Quemadmodum enim mulus nō est hatus à mulo, sed mixto genere equæ & asini, sic nec gignit mulum, sed sterilis permanet, ita & dicta avis: Apes ex vermibus nascuntur, vermes in fauo ex melle ex naturæ mirifica operatione, licet absque sensibili seminis corpore, non tamen absque virtute feminis per apes fauo impressa, cœlitus primum recepta: Nec vero possibile est has virtutes spirituales & efficacissimas à nudis Elementis prodire, aut sola propagatione cum materia feminis, quæ ex alimento & sanguine fit, extendi in infinitum posse absque sui diminutione, cum animaduertamus, Elemēta fere esse mortua & saltem receptacula materialia virtutum formalium, & materiam feminis ex iisdem Elementis suppleri indies & coaceruati; Ideo necessum est, quod quotidie affluat vis formalis in semina formata, vel in eorū defectu, in materiam à natura præparatam per putrefactionem, vel alias operationes: Vnde Forma huius mirabilis fœtus facile deducitur, quod

Causa finalis.

quod nempe sit virtus cœli aut solis
 imaginatiua actiue infusa materiæ
 viscosæ ligni illius in illis locis ita per
 putrefactionem dispositi, vt eam vi-
 uificet, & in nouā speciem Zoophyti
 seu volueris in concha conclusæ pro-
 moueat, quæ vbi deciderit in aquas
 natæ & volare, pennis accretis pos-
 sit. Finalis autem causa est commu-
 nis Ornatus mundi, Naturæ admi-
 rabilitas & varietas; vtilitas hominū
 accolarum. Et in primis Dei Opt.
 Max. prouidentia, omnipotentia &
 clementia, quæ ex hac creatura æ-
 que, vt ex aliis humano generi inno-
 tesçūt, dum annum coronat suis do-
 tibus & orbem terrarū diuersis crea-
 turis, vt longe potentior ille in cre-
 ando & producendo varias animalium
 species fuerit, quam nos habiles su-
 mus in exprimendo, nominando aut
 cognoscendo illas; satis sit nobis ali-
 quam DEI magnalium partē vidisse
 aut lustrasse, cum non omnia capere
 homini mortali sit possibile, nulla ve-
 ro velle considerare belui-
 num sit.

CA.

CAPVT VI.

*Quod finis proprius huius vola-
cris generationis sit, vt referat
duplici sua natura, vegetabili
& animali, Christum, Deum
& hominem, qui quoque sine
patre & matre, vt illa, existit.*

E Sse quoque & alium finem tam
admirando fœtui propositum nul-
lum est dubium, qui vix vlli anima-
lium cum illo communis est: De Al-
cyonibus narrant, quod septem die-
bus nidificent ante brumam & toti-
dem sequentibus pariant, quo tem-
pore esse Alcedonia, de quib. Ouid.
lib. II. Metam.

*Perque dies placidos hyberno tempore se-
ptem*

*Incubat Alcyone pendens aquore
nidis,*

hoc est, tranquillitatem maris & se-
renos dies: Parituræ autem Alcyo-
nes nidum instar conchæ spinis in-
credibili duritia subtexunt, deinde
ad

ad mare deferentes vndis imponūt;
 atque illis se constipantes dum ve-
 huntur, foetificant: Aiunt quoque
 dum procellosum est mare, si Alcyo-
 num oua iniiciantur, trāquillitatem
 induci, & cutim cum pennis illi aui
 detractam, & ad parietem appēsam
 singulis annis recuperare pennas a-
 missas & quāsi de nouo reituenesce-
 re: Ex quibus concludunt ecclesiam
 DE I assimilari Alcyonibus, dum
 in mediis mundi fluctibus & tyran-
 norum furoribus grata Alcedonia
 experiatur: Sed Orcadia hanc auem
 non tam Ecclesiæ, quam eius sponsi
 aut capitis, nempe Christi, imaginem
 referre hic demonstrabimus: Absq;
 patre & matre hæc volucris nasci-
 tur; Ita Dei filius (si liceat illi terre-
 na comparare) patrem non agnoscit
 in terris, nec matrem in cœlis: Ade-
 ius conceptionem sola virtus astra-
 lis, absque semine masculino sufficit;
 Sic ad huius Spiritus Diuini poten-
 tia: Quod illi est materia ligni putre-
 facta, seu viscosior pars, id Dei filio
 humana mater est, virgo ante & post
 par-

partum : Nascitur autem Zoophyton, hoc est tam vegetabile quam animal; Christus homo & Deus, duarum naturarum in vna persona particeps: Atque hoc mysterium mundo incognitum, & non nisi figuris & allegoriis expressum fuit, nunc nobis ex diuina gratia per verbum eius reuelatum; cum quo & hæc pictura Orcadiæ volucris optime conuenit: Si esse hunc finem proprium huius volucris arboreæ dicamus, non multum à scopo aberrabim⁹: Si piscem volantem, vel conchiam pennatam quis hanc nominauerit, nil falsi proferet; si carnes habere asseret, neque mentietur; Et piscis & caro est, pendetque ab arbore putrefacta: à qua poma pependere abiegnæ: Abietis autem, quæ quasi materiam primam dat huic foetui, natura est; vt ramos habeat in cœlum tendentes non in altera pronos: Cacuminibus rorum decisis moritur, totis vero detruncatis durat: Sic hominis, vt ad cœlestia eleuetur: Renititur illa ponderi in transuersum posita, nec rumpitur.

E   pitur;

pitur, antequam carie deficiat, cui resina vitium est: Humanū ita est aduersis resistere, neq̃ mortalibustam onus crucis, quam luxuria nocet: In ligno humana imbecillitas originem duxit, in ligno expiata est per eum, qui de cœlo venit & in arbore passus arboris iniquitatem sustulit, hoc est, qui peccati omnis expers & insons hominum peccata in humeros suos transtulit & portauit, inque Oceani profundum demersit, vt cœlum terræ, virtutem astralem ligno carioso & Deum homini conciliaret. O immensa Dei benignitas & in humanū genus effusa misericordia, qua illud perire non sustulit, sed Remedio inaudito, vnico & Panchresto pristinae sanitati, hoc est æternæ salutis animæ restitui voluit, misso ad hoc vnigenito suo filio, vt victima fieret & lytron æquiualens suæ Iusticiæ æternæ, quæ præiudiciū lapsu primi hominis contra vetitum ruentis senserat & ad iram, non nisi sanguine & morte omnium in vno peccantium pacandam, declinauerat: O inenarrabilis sapien-

pientia & prouidentia Diuina, quæ
 hominem liberrimæ voluntatis à iu-
 sticiæ norma aberrantem ab æterno
 statuit saluare, vt & iusticia & mise-
 ricordia summi Numinis in vno sub-
 iecto, diuerso respectu, humano ge-
 neri innotesceret: Saluator itaque
 seu mediator inter Deum & homi-
 nem fuit Deus & homo; Patrem ter-
 renum non habuit, ne labe originali
 inficeretur; matrem diuinam non a-
 gnouit, quia Deus æternus esset à pa-
 tre Deo genitus ab æterno, ita vt gi-
 gnens & genitus in persona saltem;
 non in essentia aut numero Deitatis
 inter se differrent: Homo fuit; ne a-
 lieni generis agnosceretur; sed hu-
 mani, pro quo satisfacere debuit;
 Deus, vt posset præstare, quod præ-
 standū erat, nempe esse ab omni pec-
 cato imhūnem; mori & pati secun-
 dum humanitatem; viuere & resur-
 gere propriis suis viribus secundū
 diuinitatem; quæ omnia facta sunt;
 & sic homini peccatori per hominē
 non vllius peccati consciū ad Deum
 per Deum aditus apertus est, qui in-

E

ter-

terclusus fuerat valuis & repagulis
adamantinis nostræ culpæ, non pa-
tefaciendis nisi solo sanguine me-
diatoris: Vt enim adamantes durissi-
mi cedere dicuntur sanguini quorun-
dam animalium, ita & Christi san-
guis eam efficaciam habuit, vt cœli
portas seratas aperiret & solum polo
inferret, terramq; inter astra repo-
neret, hoc est, nostram carnem Diui-
nitati coniunctam redderet: Nemo
in hac aue tam vilis originis hanc ima-
ginē videret, quæ non in mundi præ-
ciosissimis rebus animaduertitur:
Deus enim Maximus per minima
quoque adumbrari & laudari voluit,
vt magna præ mundo habita vilia a-
pud Deum esse, æstimentur: Quic-
quid mundani crepant, id oportet
esse pyropis & carbunculis splendi-
dū, honorificabilitudinibus ple-
num, magni nominis nec monasylla-
bicæ (quod feruile est) appellationis;
Apud Deum vero humilitas extolli-
tur & elatio deprimitur, magna sunt
parui & quædam parua magni præ-
tij: In illa autem septentrionali vo-
lu-

lucri hæc humanæ Diuinitatis idea
 perspicitur solummodo, nec in aliis,
 nec alibi, vt hieroglyphica esset scri-
 ptura etiam remotissimis à medio
 mundi gentibus, si modo oculis ani-
 mi notarent, & testimonium visibi-
 le, non solum Ecclesiæ suę conserua-
 tæ, vt ibidem in alcyonibus adum-
 bratur, sed etiam Dei-hominis, seu
 Mediatoris Christi, vtramque, Diui-
 nam & humanam, naturam haben-
 tis: quam vt agnoscamus tam ex na-
 turæ miraculoso opere, quam histo-
 riæ diuinæ monumento & Christia-
 num & philosophum maxime deceat.

CAPVT VII.

*De agno Tartariæ, vegetabili-
 animali seu zoophyto historia,
 quatenus verisimilis & admi-
 rabilis appareat.*

PLurima esse in rerum vniuersita-
 te, quæ non minus rara & mira-
 culosa videantur, quam hæc auis ar-
 borea, nullus, nisi omnium rerum

ignarus, dubitare potest: Cœlum enim & terra nil nisi miracula loquuntur, si modo homines non sint surdastri, aut aliis rebus intenti: Omnia illa velle eloqui aut secundum dignitatem exprimere, magni libri Mundani futura esset non minima portio, multis voluminibus constans: Tantum hic nobis non sumimus, qui saltem mirabilem fœtum huius aui scōtra communem naturæ modum generare, & quæ huic assimilantur nonnulla depingere constituimus: Cum itaque causas potiores illius dedimus, nunc ad alia progrediemur, quorum generatio plane est mirabilis, ideoque homini cognoscenda, ut per raritatem & admirabilitatem ad sciendi desiderium, quod omni rationali naturaliter inest, excitetur: De zoophyto seu planta, quæ animalia assimiletur sunt, qui scribunt historici ac rerum admirabilium observatores, inter quos Dupartas in 2. opere primæ dici, Sigismundus Baro de Herberstein & author parui theatri mundi: Baro iam dictus scripsit
hi-

historiam Moscorum & Tartarorum in qua etsi nonnulla in dubium vocentur ab aliis, tamen in hoc naturæ miraculo conueniunt cum eo quotquot illus tractus Tartaricos percurerunt ac depinxerunt; Non procul, inquit ille, à Caspio mari, inter fluuios Volgam & Iaick habitant quædam Tartariæ gentes: In harum regione res rarissima & fere incredibilis reperitur, de qua Demetrius Daniel apud Moscheuitas fide dignissimus vir, narrauit, quæ sequuntur: Patrem suum veluti legatum à magno duce Moschouix ad regem Zauolhensium, qui in iam dicta regione dominatur, missum, vidisse, intra id terræ spaciū, genus quoddā seminis melonum femini persimile, nisi quod paulo maius & rotundius esset, quod cum terræ infigitur, generari inde plantam agno conformem, duorum fere pedum altitudinis à superficie terræ, eamque vocari idiomate ibi vulgari, Bonaretz, quod agnellum significat: Nec vero absque causa hoc nominis obtinet: Habet enim capit,

oculos, aures, & omnes alias partes, veluti agnus, recens natus; Habet quoque pellem admodum tenuem, qua multi inquilini vtuntur pro subtexedis pileis seu mitris: Quam plures retulerem mihi, se id vidille: Præterea addebat, hoc zoophyton habere sanguinem, sed nō carnem, cuius vice substantiam quandam cancrorum carni persimilem obtinere; vngues etiam non corneos, sed ex pilis seu filamentis herbæ factos, qui vngulis intersectis agninis per omnia assimilētur: Radix inseritur umbilico, aut medio ventris: Depascit herbas, quæ circum circa crescunt, ac tam diu viuit, quo ad illæ perdurant quibus detractis, radix arefcit: Admodum dulcis est planta, ideoque lupis valde expetita, aliisque feris: Idem Baro addit; quantum ad me, quamuis pro fabulosis acceperim omnia, quæ de hoc Bonaretz referuntur, tamen cum eadem recitari audierim à viris fide non indignis, tradidi, vt supra; idque eo lubentius, quod meminero, me audiuisse à Wilhelmo,

mo,

mo Postello, viro multarum rerum scientia prædito, quod perceperit à quodam Michaele dicto, interprete legati Turcici apud Venetos, Arabicam linguam optime cognitum habente, se vidisse ex regione Samarcandiæ, Tartariæ oppido, aliisq; locis mari Caspio propinquis allatas quasdam subtiles pelles plantarum, quæ in iis ditionib. crescunt, ad Muselmannorum pileos subtegendos & pro pectoralibus idoneas : Dicebat hanc plantã vocitari Samarcãdeos & esse zoophytõ seu vegetabile animale verissimum: Hæc ille. Quæ omnia non est verisimile esse ficta & fabulis similia, cum à diuersis authoribus relata sint : Quod autem à nonnullis fides hisce denegetur, hoc fit maxima ex parte ideo, quia rarissimi ex nostratibus eas terræ partes perlustrauerint à Tartaris habitatas inhumanissimis, nec facile peregrinanti, (vt nec Moschouitæ) liberum conductum aut transitum concedentibus: Habere quidem hanc plantam similitudinem agni quoad partes ex-

E 5 ter-

ternas, referunt, ac nonnulla accidentia animalibus communia, at nihilominus sensu & motu destituitur, quibus animalia à vegetabilibus proprie discernuntur: Non mirum est, quod nutriatur herbis sibi proximis, cum id fiat modo vegetabili per radicem terræ infixam, non animali per os: Sunt qui animal dicant inuersam plantam, idque non absque ratione: Quod enim os & venter est animalis, id radix & truncus est plantæ: radix per fibras & venulas terræ inspersas succum omnem conuenientem ad se trahit & trunco, veluti ventriculo, confert, vnde postea diuiditur per ramos & germina, folia & fructus, tanquam in animali venę mense raicæ ad se optimam assumptorum alimentorum & ad ventriculū transmissorum, ibique digestorum partem alliciunt, quam Epari per portam, dictam ita communem venam, commendant: Epar vero in sanguinem, quod ad se missum est, vltiori concoctione mutat; ac deinde per venā magnam seu cauam venis totius corporis

poris communicat. Inprimis autem hæc planta inuersum animal dici poterit, cum omnia animalis membra habeat, nisi quod sensitiua & locomotiuâ virtute careat; cuius vicerâdici innititur, per quâ velut Embryo agni vel hominis nutrimentum attrahit, in totum corpus dispergendum: Non autem est credibile, esse quasdam partes visceribus internis animalis correspondentes in hoc zoo-phyto, nec succum (licet rubeus esse possit) referre sanguinem, nec herbis pasci, nisi subtracta omni humiditate vtpote maioris attractionis, vnde herbæ non depascantur, sed arescât; Simile quid in hedera animaduertimus, quæ quibus se applicat, ea fere exiccat, omni exhausto humore: Sic antipathiam tradunt esse inter vitem & brassicam, quamuis eas passim intermixtas videre liceat in vallibus Rhenanis & alibi: Non tamen negauero, quin brassica multum nutrimenti, alias vitibus debiti, ad se transferat: sic cucurbitas, melones & cucumeres sua vicinitate non prodesse

VI.

vitibus vero consentaneum: Scimus quoque arbores eas, quæ colera in terra sub se nata habent, non adeo fructiferas esse, quam si solæ terræ illius succo & pinguedine gauderent: Forma itaque externa animalis in hac planta superest, & quod appetatur à feris; sed hæc ex planta animal non facient, cum & carniuori canes vescantur prunis maioribus, & alijs fructibus, interdum nucibus & pyris: Ita & lupi in fame, qui terram deuorare dicuntur, quid ni hoc vegetabili vescerentur, carneæ substantiæ non absimili? Venter. n. magister ingenij est & inuentor rerum, docetq; fames ferras ea gustare, quæ alias fugerent: Figura autem quid admirandi præ se fert in eo, quod natura vegetabili animal imitata sit, & membra seu organa sensuum largita sit illi, quod sensum non habet, in quo alma & benigna mater lusisse præsumitur, illo forsità indicio, se posse, si vellet, animalia è terra nascentia producere ex hermaphrodytico semine, nullo distincto sexu: Si enim vitam sensi-

ti-

tiuam & motum ei plantæ addidisset, absolute animal dici possit; nunc quasi typum agni representans plāta appellata: Et quis scit, an non hisce barbaricis oris hæc agnelli figura vegetabilis à natura exprimatur, vt agni tollētis peccata mundi esset hieroglyphicon, vt supra de volucris arborea quoque asseruimus? Siue id ita se habeat, siue non, nos si instar illorum hæc zoophyta censeamus, nihil à veritate aberrabimus, nec à voluntate diuina, quæ à creaturis, vt architextrix omnipotens, agnosci desiderat.

CAPVT VIII.

Quæ sit miranda natura quorundam vegetabilium, imprimis Draconis arborei eiusque sanguinis, Indiæ occidentalis, florum & plantarum aliarum, quæ artificio mirifice inuātur.

IN vegetabilibus præterea alia iucunda occurrunt spectacula, quæ par-

partim à sola natura, partim ab arte
adiuta producuntur & hominibus in
diuinorum operum contemplatio-
ne curiosis consideranda sunt: Hor-
ti, syluæ, campi & prata illis abundāt
& pro se singula diuinam prædicant
sapientiam, ebuccinanturq; effica-
ciam: Non est adeo abiectum & vile
quid in iis, quod non tacitum Orato-
rem agat sui creatoris: Quid grami-
ne & trifolio communius, quib. rura
& pascua tegantur, nihilominus ex
iis lacticia omnia profluunt, car-
nesque generantur, quibus viuunt
homines: Quid despectius humili
mirica? At à principe quodam Ger-
maniae inferioris pro arbusculis ta-
men mellis feracibus celebrata est:
Præbet enim suis flosculis hiantibus
rorem cœlestem apibus, qui in mel
& cæram ab illis comportatur ad fa-
uos suos fabricandos, ex quibus ite-
rum apiculæ prodeunt, & sic in infi-
nitum procedit multiplicatio: Quis
hæc in vilissimis plâis obseruat, quas
pedibus conculcare & despiciere, fa-
cile est, mentē autem percurritare &
suspici-

susplicere, non ita: Vnde gramen terræ, nudatæ ab omni vegetabili, intra vnum aut alterum annum, veluti vestis noua viridis, obducitur? Non ex semine; nec radice: Certe ex sola cœli imaginatione seu influentia, tenore verborum creatoris, terra producat gramina: Vnde trifolium generetur, si antequam maturescat & semina proiciat, à messore demetatur aut à pecoribus depascatur? Prouidit in hoc illi natura, dum semen radici apposuit; Hoc itaque inueteratum à semine de nouo, vt gramen ex radicis repentis per terram propaginibus restaurat & excrescit, ne pabula deficiant pecudi, & in hac nec homini: Verum ab arboribus vnum saltē Naturæ lusum adhuc depromemus, quo Draconē arboreum seu vegetabilem Indiæ, eiusque sanguinem contemplabimur: Magna fuit opinionum diuersitas apud medicos hucusque de sanguine illo draconis, cuius vsus & ad medicinam & picturam maximopere requiritur, vnde petatur aut fiat, nec vllus ante hac

hac rei veritatem aperuit ante Mōnardum Seuiliensem physicum; qui in secunda parte sui libri de admirandis simplicibus ex Occidentali India allatis, huiusce Draconis eiusq; sanguinis descriptionem posuit: Alij ex Græcis, Latinis & Arabibus varias de eo fabulastradiderunt ea de causa, quia vera eius cognitio occulta fuit, quorum nonnulli putarunt, esse sanguinem draconis, viui animalis, occisi, cū certis rebus mixtum: Quidam dixerunt esse cruorē Elephantis & Draconis simul, quorum ille ab hoc sanguine hausto strangulatur & in terram proijcitur, hic vero ab illo, dum cadit, frangitur, vt reddat per vulnera, quem suxerat, & spoliatur spoliis, quæ spoliauerat: Nam pauci habent id pro terra rubea seu ocre; Sunt, qui pro succo herbæ dictæ Draconij habent; atq; hæc omnia, quia originem nominis eius aliam non vident aut intelligunt: Recentiores sequuntur antiquos, vt solet fieri in rebus dubiis, vbi satius est alienas opiniones, quam proprias adducere, ne

ne scilicet veritate magis aperta ipsi male audiant; sed authores eorum: Est autem genus arboris in occidentali India crescens prope Cartagenam, cuius Episcopus ipsi Monardo fructus aliquot monstravit illius arboris; quos cum Monardus aperuisset, Draconis figura perfectissima apparuit, ceruice longa, ore aperto, naribus eleuatis, cauda prolixa, pedibus insistens, ita vt nemo eam videat, qui non admiretur summum illius artificium, & existimet factam ex eborē; adeo vt nullus artifex melius exprimere posset: Sanguis vero Draconis dictus; est gummi eius arboris; quod inde exudat; si vulneretur cortex; qui valde tenuis est: Fit & alio modo; veluti terebinthina in Castilia; sed hic alteri in bonitate cedit: Prior vocatur sanguis Draconis ex stilla; posterior ex coctione: Ex quibus ratio denominationis eius seu sanguinis draconis patet, non quasi ex dracone animali petitus sit, sed ex arbore, cuius fructus intus exactissime draconis figuram referat; Vnde non

F im-

immerito arboris succus ruberrimus pro sanguine eius animalis, cuius est idea, habetur: Magna eius efficacia est in constringendo & constipando fluxus ventris interius per os vel clyst^{es}, vel exterius adhibiti: pulverifatus catharos sistit capitis, inferioribus partibus impositus: Sanguinis quamcunq; profluentiam prohibet & tollit: Consolidat vulnera recentia conglutinando: confirmat dentes & gingivas eorum: Color pictoribus est acceptissimus: Et præter has virtutes alias habet plurimas: Ex semine suo propagatur arbor tam mirabilis fructus mater, & hic dat sobolem matri similimam. Inter vegetabilia quoq; admiranda, Peruanæ illa referemus, nempe Granadilliam & florem cruentum: Illa est herba hederæ similis in eo, quod omnibus aliis adhæreat & ascendat, habens florem rosæ albæ formam repræsentantem, in cuius foliis figuræ variæ passionis Christi, tanquam artificiosissime pictæ forent, visuntur: Flos vero cruentus in herba duarum pal-

ma-

marum altitudinis nascitur, estque flauissimi coloris cum quinque foliis, in quibus singulis verissima gutta sanguinis ruberrimi apparet: An per hæc quinque Christi vulnera aut etiam passionis instrumenta significantur? an vero casu fortuito eo numero & forma à natura ludibunda producta sunt? Non hoc verisimile est, cum etiamsi aliquando omniparens illa ludere videatur in suis operibus, ad certum tamen finem, præter mundi ornatum, ea accommodat: quem si quis agnoscat, eum oportet in cognitione rerum naturalium, totiusque mundi specierum versatissimum esse: Quis non prima vice animaduertat in flore Solis dicto ex iisdem Peruanis partibus ad nos delato imaginem solis cœlestis in eo expressam, adeo exacte, ut pictor nullus melius depingere potuisset? Est enim magnitudinis satis magni orbis seu patinæ, & habet diuersos colores: semen eius melonum semini assimilatur, at paulo eo maius: Flos semper soli se applicat, unde & nomen accepit, veluti &

F   alia

alia heliotropiorum genera. Sed ad
mirabiles ortus vegetabilium redea-
mus: Præter gramen quamplurimæ
quoque herbæ ex putrefactione ori-
untur, vt sunt vrticæ, fungi, atriplex,
blitum, morsus gallinæ, lolium, steri-
les auenæ, quæ omnes & ex seminib.
propriis & ex materiæ in terra præia-
centis putredine: Est quoddam ge-
nus chrysanthemi floris, quod si a-
gros semel occupet, fruges omnes,
quibus innascitur supprimit, veluti
pestis & lues earum, nec vlllo ingenio
extirpari potest: si comburatur, ex
cinere, si à bœbus depascatur, ex fimo
illarũ, repullulare creditur: Ita car-
dui si semel admissi fuerint in cam-
pum, mirifico modo se propagant in
femine papposo, quod veluti alis à
vento quaquaversum dispergitur, vt
dictum primis parentibus edictum,
In sudore vultus panẽ tuum mandu-
cabis, terra feret carduos, &c. veris-
simum elucescat: Hæc inutilia con-
tra diligentiam agricolæ se multipli-
cant, vtilia vero vix cura & industria
conseruari possunt: Hinc siligo ne-
gli-

gligentius tractata degenerat in steriles culmos seu auenas : Econtra si in optimum solum temperati climatis proiciatur & cultu diligentiore lætificandi, arandi, & occandi curetur, in triticum nobilitari traditur: Quemadmodum pleræque herbe & arbores sylvestres, si transponantur in hortos pinguiore & sub tempore debito transferantur de loco ad locum, magnā mutationem foliorum, florum & fructuum subeunt, veluti patet in bellidum generibus, hiacynthis, tunicis seu caryophyllis, rosis, & alijs eiusmodi : Natura per se varios flores simplicibus folijs dedit, quos accedente cultura, multiplici protulit & odore efficaciore insigniuit: Nec dubium est artificio multorum florum colores alteratos esse ex albis in alios, rubros, flauos, cæruleos, & etiam virides : Tantum in his cura præstat & ingenium hortulani, vt ferre tota illa hermaphrodytica natura vegetabilium in manu eius existere videatur, quasi cærea & apta, quocunq; flectendi eam, dummodo nu-

tus Naturæ obseruetur, illiq; ius matris remaneat, colono vero obstetricis: Habentur cerasa per artem facta quadruplicia, quintuplicia, ex vno caule pendētia ita vt talia sint totius arboris, ne de aliis fructibus dicam? Sunt pisa, quæ filiquarum interiori membrana carent, artis ingenio ascribenda; Absque dubio sunt etiam exosiles fructus cuiusmodi; de quibus Joh. Bapt. Porta, aliiq; authores consulendi sunt: Vitis generi humano pro solatio & dolorifuga medicina data, varie propagatur & excolitur, nempe semine, radicum traduce, furculis tenē immixtis & insitione, ex quibus modis prior & vltimus raro vsurpatur: Insitio vero ars est propagandi arbores nō solum, sed & nobiliores & fertiliores reddēdi, quam Deus naturæ impressit (vt per eam iuuari possit) & ingenio hominis inueniendam & extundendam commisit: Huius beneficio ex syluestribus & degeneribus arbusculis reddimus hortenses & nobilissimas, ita vt quot furculos & virgulas habeat

ar.

arbor prægrandis tot nouos de se factus propaget, si modo in alias stirpes inferantur: Masculus enim furculus insitus videtur & truncus seu stirps cum radice, foemina & matrix, quæ fert fructum magis patri, quam matri similem: Quod mutatio loci est in herbis hortentibus, hoc insitio est in arboribus; vtraque species mixti generis dedit, colores, odores, & multas alias qualitates immutando: Habentur hoc modo pyra cepacea, aromatica, fraga, resipientia, & cinnama; intus poma & extus rubea, totq; diuersitatum singulas species, vt fere nouæ videantur: Pomona in his & Vertumnus varias admittunt formas & vicissitudines; quas omnes referre, non est nostri instituti: Mirandulanus lib. 2. de auro, cap. 10. Videmus, inquit, plâtas artificio gigni, non antea visâs, miscerique ipsarum naturas & variari: Quid dicemus de productione florum ex furculis seu ramis ceraforum aut pomorû in media hyeme decisis & in hypocausto, seu calido loco, in aqua positis, an

non hæc est magia naturalis, homini
licita & nō minus admirabilis, quam
alia, quorum causæ sunt præterna-
turales? Quid de foliis brassicæ se-
pultis in terra sub dio, profunditate
pedis (à 25. Nouemb. per 120. dies, in
25. Martij) an non semen inde matu-
rū depromatur optimum? Aut quid
de nucibus circiter S. Ioannis festum
immaturis eodem modo sepultis vs-
que in id tempus, cum iuglandes in
arboribus maturuerint, an non sub
terra reconditæ cum aliis, eiusdem
maturitatis & bonitatis inuenien-
tur? Dicunt id fieri cum singulis ve-
getabilibus, quod tamen incredibi-
le est: Videtur hic virtus cœlestis &
solaris communicari eadem sub ter-
ra positis, quæ arborum fructibus, per
quandam sympathiam naturæ: Nec
enim calor subterraneus tantum va-
let, quantum solaris sub dio, fructi-
bus manentibus in sua matre seu ar-
bore; nec ratione putredinis idem
operari poterit: Quid de fructibus
horariis, vt cerasis, prunis, fragis, vuis
& similibus cēsebimus, qui sub aqua
in

in ligno inclusi, ne aer aut aqua intraret, integri & tanquam ex arbore recentes collecti sint, media hyeme appareant? Sed de his satis.

CAPVT IX.

Quo artificio in Ægypto olim & adhuc oua auium excludantur, & quibus ex causis; tum quo animalcula ex quibus variam mutationem & quasi nouam generationem subeant.

IN animalium classe eadem est vicissitudinis ratio, quæ in iam dictis plâtis, hoc est, tam secundum artem quam naturam quorundam mirabilis est origo hoc loco nō prætereunda: Apud Ægyptios, vbi muriū proventus ex glebis ipsius terræ, vt antea produximus, immediate contingit, hoc artificij non solum hoc nostro, sed etiam antiquo ante Christi natiuitatem tempore habuerunt, vt ex ouis gallinarum aliarumq; auium

F s pul-

pullos excluderint medio furnorum
mediocriter calefactorum: Sic enim
Diodorus Siculus, qui circiter 60.
annis ante Christum natū Ægyptum
peragrauit, lib. 2. cap. 3. de iis scribit:
* Nam qui aues, inquit, & anseres nu-
triunt, præter earum, quæ apud alios
homines habetur, procreandi natu-
rā, adeo illis indulgent, ut in nume-
rū dictū mirabilem auium euadāt.
Non enim ouis incubant aues, sed i-
psi ingenio & naturali arte ex ouis
præter cæterorum consuetudinem
educunt fœtus. Hæc ille. Qui no-
stro æuo Cairi in Ægypto hoc artifi-
cium viderūt, narrant, in furnis qui-
busdam ordine dispositis multa mil-
lia ouorum gallinaceorum excludi
calore excitato ex fimo animalium,
qui per omnes furnos transcurrat, ut
breui tempore idē per artem, quod à
natura p̄ aues excubātes, fiat, pullos
recēs natos cum pala in modium seu
mensurā certā ingeri, quotquot ac-
cumulari possunt, ac deinde modiū,
qui absq; fundo est subtrahi & dari
pullos emētib. pro certo precio ad e-
du-

ducandum eos; & quamuis plurimi ex ea tractatione moriantur, tamen si dimidia pars supersit & adolescat, satis inde lucri, si vendantur, suppetabitur. Cur vero hoc ipsum apud nostrates non sit in usu, variæ reddi queunt causæ: Quod possibile sit, id arte hoc nostro cœlo & solo exprimere, patet, quia nō vnus saltem, sed plures Chymistæ his locis inuenti sint, qui suis furnis tepidis & temperatissimis idem, sed in paruo numero fecerint, non ad faciendum lucrum, sed vt experirentur per artem mirabilia naturæ opera & temperamentum sui ignis & furni probarent exemplo indubitato: Sic Liuiæ ouum gallinaceum inter mammas continuo tepore fouisse traditur, donec cristatum gallū inde eduxerit: Memini inter alia Experimenta & hoc tentatum; oua gallinacea in cineres non tepidos, sed satis calidos, in quibus tamē digitus tolerari posset, imposita post 40. dierum spacium, eorum albugines in vitrū cristallinum, fictitium migrasse, adeo vt quis iurasset

rasset esse vitra in fractura, duritie & pelluciditate; sed nec aquam, nec ignē toleratura: Alij referunt, ouum recens gallinaceum ipso die paschatos suspensum in summo laqueari domus, ibique relictum vsque in diem sequentis pentecostes, in lapideam cōcrescere duritiem: Causa est, quia fumus summa domus petens, vel etiam aer illius temporis plus exiccet, quam humectet substantiam oui, & ita humiditatem omnem successiue per poros corticis exhauriat: Longe aliter fit in incubatu gallinæ, vbi humidus calor corporis tantum humectat, quantum siccitas, si adesset calori, exiccaret; Seu calor est agens, non siccitas aut humiditas; idem vñ fiat in artificio illo furnorum, necessum est: Stercora enim ouium vel camelorum, quibus calefaciunt furnos, fere putridum calorem ob pinguedinem excitant, ideoque subhumidum; atque hoc omnis generatio, quæ per putrefactionem perficitur, contingit: Causæ vero, cur non fiat in hoc quoque à nobis imitatio naturæ,

turæ, est ignorantia mediorum chymicorū ad illud opus requisitorum, quæ qui nouit, rem eam in magno opere factis sumptibus, tētare renuit, qui expetithanc, ea desiderat: Ad hæc forte ibi oua sunt in maiori copia, aut pulli magis accepti, quā hic: Consuetudo quoque longa artem quasi in naturā conuertit, vt id quod inauditum est apud alios, illis ipso vsu in habitum & morem concesserit: Non iniuria itaque affirmatur in Ægypto Vulcanū antiquitus vt potiorē præ omnibus aliis Diis cultum & templa primaria, honoresque diuinos promeritum esse; à quo omnia bonā, vt etiam à Nili inundatione, illi terræ profluxerunt: In honorem & memoriā Osiridis & Isis omnia festa instituta fuerunt, nec non hieroglyphica monumenta facta, animalia certa sacrata, animalib. opida cognomine attributa: Leges Ægypti ab Iside latæ sunt ex Mercurij consilio, qui eas à Vulcano acceperat; Eidem Mulciberi & Apis sacer erat, de quo alias passim tradidimus:

Vul-

Vulcanus est, qui furnos excalefacit, iisque oua nō saltem gallinacea, sed etiam philosophica excludit: Sed his missis ad ipsa volatilia p̄grediemur, in quibus putredinalis calor mutationem inducit indiuiduo adeo, vt in aliam tribum migret: Sit autem formica prior, corpore exigua, labore operosa, plura habēs testimonia suæ sedulitatis in œconomia & pietatis in suam gentem: Ælianus de formicis in varia historia tradit, illas præsentire imminentem famem, & tunc in primis laborare, vt proueniant: Hinc Sapiens, I piger, inquit, ad formicam, & disce laborare: Et Prouer. 30. Formicæ, populus non robustus, quæ comparant æstate cibum suum: Est autem apud formicas (quæ ex Myrmidonibus in bestiolas mutatæ finguntur) æqualitas popularis status & labor feruet tam noctu, micante luna, quam Sole interdiu; commune omnibus horreum, victus compar; diuersas operas inter se sortiuntur, quibusdam mortuos euehentibus, & quisquillas inutiles ex stabulis suis

exportatibus; quibusdam commearum & annonam congerentibus & in terræ cauis recondentibus: Postquam vero diu se fatigauerint laboribus, ne perpetuo iis ad vitæ finem vsq; vacarent & immorerentur, natura ipsis in senectute præparat alas, quas enasci ex earū corpusculis voluit, vt illis eleuatæ ex peditibus fierent equites & mundi mirabilia lustrarent, ex terra in aerem transirent ociosæ: Per laborē enim in Gloriam tenditur, per eius vestibulum in huius templum: Natura itaque bene de se meritas (vt & summi principes) nobilitat, dans ipsis pegasum pro armorum insignijs, & donat eas alio nomine & specie, vt muscæ dicantur, alatae, quæ ante fuerant laboriosæ formicæ: Idē accidit alteri generi vermis sub aqua degentis, forma parui scarabæi, qui cum vrinatoris officio diligentissime functus fuit, expectat quoque brabeion à natura, ideoque certo tempore quando iam finē suis laboribus instare præsentit, mane oriente sole ex aqua prodiens valedicit

cithumidæ isti, quasi nauticæ vitæ & regioni, & repens ad murum exponit se soli meridiano, quo calefactus (mirabile dictu) secundo nascitur & facto foramine egreditur chrysalis, insectum duplo longius, quam ante fuit vermis, quatuor alis volans, minoris digiti longitudinis & crassitudinis pennæ anserinæ (vernaculo idiomate equuleum aut virginem vocant) suntque huius generis maiora & minora; De maioribus hic sermo, quamvis minora eodem modo regenerari ex paruo verme certū sit: Cutis seu exuviæ vermem pristinae formę referunt capite & omnibus fibris, nisi quod sint inanes corpore: Hęc sane metamorphosis est spectatu dignissima, non ob precium animalculi, quod vilissimum est; sed ob naturæ miram sagacitatem & artificium: Eques itaque factus est ex hoc vrinatore marino, ut aerem peruolet velocissime, qui diu sub aquis stabulatus est: Quid inculcem amplius crucam, quæ transit in papilionem? quid vermem bombycinum crucæ simi-

similem, qui in alatum quoq; animal
 papilioni conforme transmutatur?
 Quid vermem *Enger* Germanis di-
 ctum, qui abit in bruchum? Hæc tria
 sunt animalcula in ortu & genera-
 tione valde conuenientia, sed bru-
 chus & cruca sunt noxia & damnoſa
 humano generi, bombyx vero vnice
 vtiliſſimus: Natura enim conceſſit,
 vt duo mala vnū comitarentur bo-
 num quo mortalibus non deeſſet oc-
 caſio ea auerruncandi & eliminandi
 labore & hoc acquirendi eadem co-
 mite, virtute duce: Eruca ex ſemine
 exiguo calore ſolis animato inſtar
 vermiculi repere incipit & in iuſtam
 magnitudinem accreſcit, folia & flo-
 res arborum fructiferarū depaſcens,
 ac mox ſpeciem ſuam eodem ſemi-
 niō arborum ramis affuſo propagat;
 Ne verō hyeme vento, vel frigore
 ſperma illud pereat, circumtexit in-
 ſtar aranei id ſuis telis intricatiſſime:
 Poſt depaſtis fructibus, acquirunt a-
 las fiunt papiliones, vt volent quoq;
 in alia loca, quæ ſimili ppagine bea-
 re poſſint: Papiliones facti non deſi-

G

nunt

nunt lucem suam dispergere longe lateque, qui tamen auiculis in alimentum cedunt; veluti bruchi exaturati suo fato decidunt & formicis, ut plurimum in delicias veniunt: Bombyx vero tota sua vita est beneficus in homines, cuius curriculum est huiusmodi: Ex semine instar sinapis, calore solis vel mammarum muliebrium vitam accipit & fit vermiculus vivens, qui si immittitur in teneriora mori arboris folia, nutritur & crescit in erucæ grandioris magnitudinem, hinc saturatus cibo & somno incipit texere circum se vesiculas sericeas, quibus inclusus dum manet, intus mirabiliter alas acquirit quaternas albas; tum pedibus nocte dieque exitum sibi parat, donec veluti foetus novus de nouo in lucem facto foramine, emissus coniugium meditetur: copulatur enim alteri sui generis sexui foemineo aliquamdiu; Foemina ex coitu illo semina parua per chartam aut folia submissa quinquagena aut centena spargit, donec totum ventrem suum euacuarit, quo euacuato, alisque;

alifq; nouis firmioribus factis ad volutū se præparat: Species vero eius in semine sparſo conſeruatur & illarum indiuidua pereunt: Et hic eſt vitæ circulus beſtiolæ illius, quæ omnis luxuriæ in veſtibus hominum nutrix eſt: At de bombyce latius in Luſu ſeriotraſtauiſimus, quæ ibi videri poſſunt: Supra quoque cap. 2. plura putrefactionis exempla dedimus, quæ videlicet animalia ex ſola putredine abſq; ſemine præexiſtente oriantur: His annumeranda ſunt & alia, quod ex baſilico (herba) inter duos lapides contrito, ſolique expoſito ſcorpiones dicantur naſci; & quod ex frequentiſſimæ eiusdem herbæ comestione in cerebro cuiuſdam Itali ſcorpio ſit natus, vt habet Hollerius: Ita ſcribunt multi ex cadauere humano vermes & ſerpentes enaſci, quoniam homo ſerpentis (in quo diabolus habitauit, vt adhuc in Aſia quibuſdam in locis) veneno afflatus ſit: Auguſtinus quædam horrenda narrat de hominis cadauere quomodo in venenola mutetur animalia, in ſermone 48. ad

fratres in Eremo, dum, mihi experto,
ait, credite, quod a pertis sepulchris,
in capitibus inuenietis bufones sal-
tantes, generatos ex cerebro, in re-
nibus serpentes generatos in lumbis
ambulantes, in ventre vermes scat-
urientes generatos ex visceribus: Ec-
ce quid sumus, & quid iam erimus,
ecce in quod resolvimur? Hæc ille.
De quib. Vespillones audiendi essent:
Quod ex humano corpore adhuc
vivo animalcula crepant in phthy-
riasi apparet, eadem quoq; absumē-
re cadauer, sunt qui testentur: Alij
promittunt ex omni homine, ipso
quoque rege pediculos aliquot edu-
cere, qui lateant sub cute palpebra-
rum: Quod si verum sit, siue non, ni-
hilominus constat ex sordibus eos
generari in cute vel circa cutim: Ut
taceam reliqua vermium genera in
homine vel circa eum generata: Pe-
diculi, pulices, cimices ex æquo bel-
lum indicunt homini, hi potius no-
cturnū, illi & diurnum: Quid mul-
tis? Homo intra se & extra se vermes
aliquando gestat, & vermium telis
bom-

bombycinis seu sericeis circumtectus & vestitus dum diuinos affectat honores, aut ventrem saginat, in vermibus cibum præparat & obsonium facit : atque sic perit gloria mundi.

CAPVT X.

De rarioribus in natura contingentibus Angliæ, vtpote canibus, busone cum aurea catena, & Pythone ex percussu terræ generato.

OMnes vegetabilium aut animalium metamorphoses describere nobis non est in animo, sed saltem ortus quorundam magis insignium, vt vnum ex altero percipi deque alio testimoniū perhibeat : Vt enim manus ingeniosa hortulani semper aliquid inuenit, in quo Naturæ obstetricatum præstet, ita Africa non cessat novas animalium formas indies producere, antea non visas : Iacobi Patriarchæ artificium magiæ natu-

G 3   ralis

ralis permultos excitauit ad similia Naturæ opera inuenienda, & insolitas generationes tentandas, quarum nonnullæ in actum sunt productæ: Ex mangonio & mixtione diuersarum specierum animalium proueniunt formæ nouæ, vt in mulo & hino, Lycisca, Leopardo, & aliis eiusmodi constat: Ex phasiano & gallinâ gallinacea pennis sublati, foetus galinacei nascuntur pulcherrimi, qui quasi stellas & maculas habeant toto corpore, & sine maioris caloris & fecunditatis, quam vulgare genus gallinarum, cum pleræque bina oua de die pariant: Porta & alij de his plurima, vt scripserunt, sic experimentati pollicentur: Maneat penes suos authores ea fides: Nos hic pauca, quæ restant, de mirabili animalium generatione adiiciemus; Ne vero à nobis ficta produxisse videamur, ipsos authores suis relationibus coniungemus: Scriptor quidam Anglicanus, Gulielmus Nouobrigensis in commentis suis rerum Anglicanarum, lib. 1. cap. 28. tradit, quod duo
canes

canes viui in petra quadam subterranea lapicidinarum inuēti sint, qui lapidibus solidis confectis & remotis exitu inuento aufugerint: Quod si ita est, absque dubio demones fuerunt in canum forma: Naturaliter enim ibi natos non fuisse, tam euidentis est, vt nulla probatione indigeat: Sed addit hic scriptor non minus rarum & admirabile, cum, Refertur etiam, inquit, quod in alia lapicidina, dum pro eruendis fabricæ necessariis lapidibus altius foderetur, repertus sit lapis formosus duplex, id est, ex duobus subtili agglutinatione compactus lapidibus: Mirantibus operariis, Episcopo (Wintoniensi, Henrico) qui non longe aberat, exhibitus designari iussus est, vt innotesceret, si quid in eo lateret mysterij; inuentaque in eius concauitate bestiola, quam bufonem vocant, cathenulam auream circa collum, habens: Cunctis ergo, qui aderant, tam inusitatæ rei stupore suspensis, præcepit Episcopus, iterum signari lapidem & lapidicinæ altitudini reddi-

G 4 rum

tum ruderibus in perpetuum operiri: Quibus consentit, C. Lang. dum testatur quod in carbonariis fodinis agri Leodiensis, sæpenumero silices ingentes reperiantur rotundi, leues, præduri, intra quos viui bufones, omnis spiraculi, quod videri possit, expertes conditi lateant. Verum ut hoc ultimum à natura, ita primum ab arte & hominum industria procedere nō dubitamus: Nam ante multa secula ille bufo addita catenula aurea à quodam mago Negromantico siue Episcopo, seu principe aut rege ibi reconditus absque dubio fuit, ut aliquod bonum vel infortunium in regno vel ipsius loci possessori operaretur vi magica; aut reuera phantasma fuit mali dæmonis, qui rubetæ forma sæpe apparuit: De rege quodam Britannico, post Brutum nono (nisi ea regum series sit prorsus fabulosa, ut doctiores ibidem suspiciantur) Baldud dicto scribit Alanus de Insulis in explicatione prophetiæ Merlini, quod insignis Negromanticus fuerit, & Xaerbatum urbem condiderit,

rit, inq; ea fecerit illa calida balnea
 ad vsus hominū apta ac saluberrima,
 quæ nunquam humano labore cale-
 factari indigeant: Mechanica autem
 arte, inquit, fecit, semel supposito sul-
 phure & quibusdam aliis, quæ opus
 iudicauit, præfecitque eis Numen
 Mineruæ, in cuius eade inextinguibi-
 les posuit ignes, qui nunquam defi-
 ciebant in fauillas, sed cum tabesce-
 re incepissent, saxeos vertebantur in
 globos: Eiusmodi thermas quoque
 Virgilium fecisse apud Neapolim
 Campaniæ ciuitatem, quæ iam re-
 frixerint, idem author scribit: Ab eo
 Baldud forte hic bufo, vt sacrificium
 Plutoni, oblatum fuit, inque lapidini-
 bus artificiose immersus, ne putredine
 vel aquis terræ alibi periret, sed
 diutissime in viuis remaneret: Est e-
 nim Pluto Terræ interioris & diui-
 tiarum Deus statutus ab Ethnicis, &
 bufone nullum animal terrestrius,
 nec auro metallum melius, vnde nō
 inconcinne hic illi conuenit; veluti
 alias in Italia prope Patauium tale
 sacrificium phialę argenteæ & aureę

G 5 . Plu-

Plutoni sacratum inuentum esse alibi retulimus. Nec vero aureæ nascuntur catenæ circa collum bufonis, ut nec aurei dentes in ore pueri: Natura enim aurum quidem generat longo tempore, sed non habet subterraneos aurifabros, qui mox inde catenas fabricent: Bufo repēs per terram & aquila volans per aerem est Aui-cennæ symbolum in porta Elementorum & spectat ad auri generationem, arte adiutam, de quo in Atalāta fugiente, & alibi, utpote nostris Insignis, abunde egimus: At mirum, vnde in filicibus generentur bufones, vnde nutriantur, aerem ducant & tam diu sint superstites absque aere, cibo & potu? Quæ quæstio satis ardua est; Quo ad generationem dicimus posse viscosam & pinguem terrestrem materiam contineri in filicibus dictis, quæ calore subterraneo non coaluerit in duram & siliiceam substantiam (veluti ouuum calore indurescit nimio in lapidē, aut viscosa substantia lapidescit in renibus) sed temperatiore & putredinalite.

si tepore in animal tale viuum per
 viam putrefactionis commutata sit:
 Quod si sic, in dicto loco satis nutri-
 menti habuit, vt accrescat ex eadem
 materia, vt pullus in ouo satis ma-
 teriæ habet, qua generetur & nutria-
 tur, dum ibi manet; Pullus autem a-
 uis, vt exeat ex ouo, generatur, quod
 nisi apto tempore contingat, emori-
 tur: Contra bufo si generetur in-
 tra terram aut filices, etiamsi in te-
 nebris & claustris illis subterraneis
 maneat, nil sentit aduersi ex naturæ
 ductu, nil ex eo in aerem cōsumitur;
 vnde nec corporis diminutio, fames
 aut sitis, qui vt ex viscosa terra cre-
 uit, sic eadem sustentari potest: Non
 minus supra & contra naturam ortus
 est Typhonis, serpentis immanissi-
 mi, qui, cum Iuno audiuiſſet Iouem
 edidisse Palladem, irataque cum di-
 ris execrationibus, pugno terrā per-
 cussisset, generatus dicitur: Hæ no-
 bis videntur aniles fabulæ, cum ta-
 men apud Ethnicos grauissimis viris
 ad credendū impositæ fuerint, nullo
 reclamante: Ætas illa has theologiæ
 lux

suæ partes agnouit, cui contradicere, nefas putatum est omnibus seculis, & si quis restitisset, illum nos cum priscis Ethnicis atheum dicimus, eique (vt illi olim) stigma spretæ religionis iuurimus, ceu Luciano, Diagoræ & Anaxagoræ alijsque contingit, cum tamē nos Christiani eadem illorū numina omnia negemus, excepto vno veracissimo Deo: Hic est ipse Typhon, qui Osirim fratrem interemisse apud Ægyptios scribitur: Est quoque exigua literæ vnus trāsmutatione Python, qui post diluuiū ex putrefactione limi exortus fingitur, & ab Apolline (inde Pythio dicto, festo singulari in eius rei memoriam cōstituto) sagittis interemptus: Alij dicunt, quod cum Iuno cognouisset Latonam vtero gestare gemellos, Apollinem & Dianam, quos ex Ioue conceperat, quod zelotypia Pythonem horrendæ vastitatis serpentem ei immiserit, qui grauidam prosequeretur & vexaret: Mulier misera post diutinos errores tandem nauigio delata in insulam Orthygiam,

giam, ad sororem suam Asteriem, quæ in ea regnabat, peruenit, quæ insula licet tota inundaretur, tamen parturienti Latonæ locum dedit, unde Delus dicta, quæ ~~ad~~ erat antea: Ibi igitur enixa pueros, prima prodiit ex vtero Diana (quæ albedo argentea est in opere naturali chymico) eaque se obstetricem matri in partu fratris Apollinis laboranti præbuit. Vnde factum est, vt prægnantes in puerperio eius Numen inuocarent, eamque vel Lucinam vel Ilithyiam vocauerunt, quod lucem natis infantibus apertis eorū oculis ostenderet: Apollo igitur natus & adult⁹ Pythonem matris vexatorē sagittis cōfecit: Vnde cōstat Pythonē & Typhonem esse vnū eundemq; serpentem: Quæ omnia cū alibi satis euoluerimus, nēpe in Hieroglyphicis, Aurea Mensa & Atalanta, & ad solam chymiam referenda demonstrauerimus, hic non amplius discutienda & ad nauseam vsq; repetenda existimamus: sed tantæ rei cupidos ad dictos nostros tractatus transmittimus & delegamus.

CA-

*De volucris Igneæ, seu Vulcani;
hoc est, in igne generatæ, Phæ-
nicis, natura & descriptione,
quid scilicet per eam tot seculis
allegorice, Arabia & Ægypto
appropriatam, tectum & intel-
lectum sit.*

NON pœnitere quenquam potest
aut debet, quod nos de Orcadia
volucris, siue arboreo fœtu tractare
inceperimus, iam vero ad alia pro-
gressi quædam ignota & lubricæ fi-
dei, quædam nota & indubitata no-
stræ scriptioni inseruerimus: Nec e-
nim hæc præter intentionis aut mē-
thodi lineam adiūximus, sed ex pro-
fesso, vt & priora cōgessimus, vt vna
natura aliam illustret & notiorē fa-
cat: Pluris enim non raro apud mul-
tos æstimantur Parerga, quam Erga;
cum dandum sit oculis & menti ali-
quid, sine quo illi hebescerent & hæc
hæreret: A potiori autem denomi-
nationem huic nouo fœtui mutuari

non

non erubuimus, cum id in similibus fieri sæpissime soleat: Ne vero nostra volucris Arborea sola occurrat, in tanta avium copia lectori, En illi hūc alitem igneum, solis genuinum pul- lū, Vulcani alumnum (ad cuius ge- nationem omnes Dij deæq; quot- quot sunt in Ægyptiis sacellis, con- currerunt, eique genethliaca dona comportarunt) Phœnicem adiungi- mus; de quo etsi sæpe egerimus spar- sim, potissimum in Noctua, tamē hic eius ortum præternaturalem vbe- rius declarabimus, quā alibi factum est. Cornelij Taciti de hac aue sen- tentiam, eius tempore celebratam, iam ante produximus, ex qua colli- gitur, eadem isto ævo, nempe ante sesquimille annos, de Phœnice, quæ nunc, rumoribus vulgi dispersa fuis- se, eademque credendi facilitate et- iam doctioribus & sagacioribus tum recepta: Quæ enim communis error primo comprobavit, quis ea ex ani- mis hominū aut ex libris authorum deleret & expungeret? Manent fir- miter infixæ, tanquam marmori du- rissæ.

rissimo insculpta essent: Vt enim seniores mores antiquos semper in ore habent, inculcantque iunioribus, ita sapientiores, quo quid vetustius, eo veracius credunt & præferunt aliter sentientibus: At Veritas à tempore (cui⁹ filia dicitur) nihil sibi præscribi patitur, cum posteriores cogitationes sint prudentiores prioribus & dies sequens præcedentis magister audiat; adeo, ut si tempus dicatur veritatem gignere aut ex spelunca tenebrosa (ut Heracletus referebat) in lucem mundi producere, id intelligendum sit de posteriori tempore, non priori vel prisco: Falluntur itaque sæpe etiam illi, qui opinioni alicui adhærent, quia antiqua sit, ut & his aduersi qui ob solam nouitatem quid amplectuntur: Vetus opinio de Phœnicæ fuit erronea, quam qui sequuntur, errant veterem errorem, in eo solo foeliciores aliis; De vulgari-ter nota loquor, non autem de Philosophis veris ex ipso opere veram sententiam agnoscantibus: Illa publicata fuit libris, hæc in mente remansit con-

consciorum: Chymia vbi extitit æuo
 Taciti & ante? Dico, quod ne nomi-
 ne nota fuerit vulgo, licet re ipsa sa-
 pientibus cognita: Nec sciri debuit
 in confusione illa gentili, an sit, mul-
 to minus, Quid & quomodo sit: Satis
 fuit tum ingeniosissimis Ægyptiis &
 Græcis philosophis Chymica subie-
 cta & occulta nomina; imo totam
 artem audiri vulgo; at minime co-
 gnosci: Vt enim matres ballutienti-
 bus suis filiis nānias & gerras quas-
 dam narrant, vt eorum voluntati sa-
 tisfaciant, quas adultiores quid si-
 gnificent; quid non; soli intelli-
 gunt, Sic quoque Ægyptus & post
 eam Græcia mater artium nec non
 chymix, filiis siue populis (qui ab iis
 doctrinam acceperunt) Romanis
 aliisque bellas occinunt fabellas de
 Herculis laboribus; Vlyssis errori-
 bus, Iasonis periculis, Thesei facino-
 ribus, De Saturno, Ioue, & reliquis
 diis maiorum gētium, de pomis He-
 speridum; Atalantæ fuga; Vellere
 aureo, Expeditione Troiana; ac de
 Phœnice, innumerisq; his similibus;

H quæ

quæ in Hieroglyphicis Ægyptio-
 Græcis exposuimus: Phœnicē vnū in
 toto orbe hēt Arabia, aquilæ magni-
 tudine, auri fulgore circa collū, cæ-
 tera purpureum, cauda cærulea, ro-
 seis pennis distincta, facie cristis or-
 nata, & plumeo apice caput hone-
 stante: Hæc est eius communis de-
 scriptio tam in quantitate, quā qua-
 litate: Sed cur vna vnum habet Ara-
 bia? Arabum enim diuitiæ non sunt
 fabulosæ omnino, quæ fuerunt in fa-
 uissis preciosissimi metalli, quod vn-
 quam natura produxit; Non imme-
 rito itaque inde volatus sui initium
 Phœnix ille sumit: Natura enim pri-
 mum vermiculum generauit in Ara-
 bia, qui præiacens semen est toti vo-
 lucris: Nam si disputetur, an auis prior
 ouo, nec ne, respondendum, quod
 prima auis, quia creata sit à Deo ex
 nihilo absq; vllō præexistente sper-
 mate, ex ouo non prodierit, ideoque
 eo prior tempore extiterit, in qua
 quæstione refellenda antiqui Ethni-
 ci occupati fuere philosophi, vt patet
 ex Plutarcho, eodem titulo & Cen-
 so-

forino : Eodem modo, cum noster Phœnix ab æterno non fuerit, vt nec ipsa Natura, vermis ei initium præbuit, non per naturam, vt in ante dicta volucris Orcadia fecit, sed per Vulcani Palladium fabricam : Vermem produxit Sol cœlestis per modum putrefactionis in sua propria materia, quam Mercurius ministravit : Hinc Mercurius, Vulcanus & Apollo, qui Sol est, hunc Orionem ex putredine vrinæ aut potius seminis, generarunt, dum id pelli bubulæ incluserunt : Apis enim totum compositum denotat, vt Ægyptiis sacerdotibus propterea eius cultura introducta : Orion adultus ad solē orientem, cum cæcus esset, contendit, vbi lumen recepit, at postea à Diana infœcia natans sagittis interemptus, cœlo illatus est : Vermis ergo in Arabia ex Mercurij viscosa materia primo natus est, solis operante calore, qui ibidem per Vulcanum, Ægyptium artificem, in ipsum Phœnicem transfmutatus est, istis coloribus, vt prædictum insignem : Totus quidem est

rubeus, nisi quod collum habeat aureum & caudam cæruleam, roseis distinctam pennis: Non est phœnicopterus Apitij, nec phœnicurus, hyme Erythacus dictus: Multo minus Porphyrio, quæ auium sola morfu bibit & omnem cibum aqua tingit, quem pede ad rostrum, veluti manu, iungit; Hæ volucres etsi quid rube dinis habeant in pennis, vnde & dictæ videntur, tamen toto genere à Phœnice Arabico differunt: Nil eo pulchrius terra produxit, nil preciosius Natura per Vulcanum formavit: Avis dicitur à vi volandi, Phœnix ab operatione; quia omnia, quæ tetigerit sibi affinia; colore suo imbuat & in fulgorem auri transfert: quod probatur, pennæ eius exigua portiuncula in aquilinas pennis (quæ solæ deaurationem admittunt, ut aiunt) proiecta illæ aureæ totæ fiunt, non solum deauratæ: Hanc efficaciam eius ignorarunt antiquiores, inter quos Tacitus & Plinius; quorum ille, certum ei tempus ascribit, ex opinione communi; migrationis
ex

ex Arabia in altare Thebarum Ægyptiæ vrbis, cui à sole nomen est inditum, nempe 500. annos inter priorem & posteriorem alites (alij 1461. quidam 660.) hic allatum fuisse Phœnicem in urbem Romam, Claudij principis censura, A. vrbis 800. At hæc vltima vel allegorica sunt, à philosopho artis consilio relicta, aut prorsus erronea, cum phœnicopterus, vel alia avis pro Phœnice sit habita: Quorundam est opinio, neminem extitisse, qui viderit vescentem, imo nec existentem: Sacer esse soli traditur, vt Orus Apollo Ægyptius scribit & omnes alij, ac si præueniat quingentesimū annū ante obitum curatur mystice ab Ægyptiis, & quæcunq; aliis sacris animalib. tribuunt, hæc & Phœnici omnia debentur: Gaudet enim sole maxime Phœnix, in Ægypto præcipue, vtpote illic vehemēti: Quæ omnia Ori verba ex Veterū monumētis ille hausit, & nō obscure ad omnia Hieroglyphica, quæ prorsus mystica sunt, ad vnum Phœnicem, quo spectant proprie, refert, alias in natura

H 3 vel

vel arte parum significantia: Cur Soli facer? quia Sol primum vermiculum, vt dictū, sua sola influentia absque præuio spermate, generauit; unde filius patri non immerito consecratur; Et hæc est causa, cur fingatur deferri in Solis urbem Ægyptj, Heliopolim seu Thebaidem (quæ solem denotat) vbi mysteria sua Vulcania tractarūt olim philosophi in vno collegio congregati; quæ ciuitas qualis & quanta fuerit in 100. portis & earum excubiis, aliisque monumentis stupendis, ex Diodoro Siculo, aut hieroglyph. nostrorum, lib. i. petendum erit; Non enim omnia passim dici possunt, sed liber librum aperit; & multa dicuntur vno loco minus apte ad captum alterius, quæ alio loco aptissime: Senescens hic Phœnix, vt fama est vulgi, ex casia thurisque furculis construit nidum, quem odoribus repletum ex Arabia in dictam Ægypti ciuitatem transportat, inque aram templi (Vulcanici) reponit: Incensis autem radiis solaribus furculis totum nidum & seipsum comburit,
non

non vt pereat, sed nouus regeneretur: Ex Cinere enim relicto nascitur vermiculus, qui generationem suæ speciei restaurat, & cineres patrios sepelit: Alij dicunt, quod ex ossibus & medullis nascatur vermis, vnde fit pullus, qui priori funeri iusta reddens, totum nidum defert in urbem quandam Panchaiæ, Soli sacram, ibique in ara deponit. Hæc ipsa ita facta credere, est omni ratione abuti, vbi nulla rei ratio apparet: Est quidam Saxo, qui multa eiusmodi in Centonem collegit, & vocat Mendacia vera; Mendacia enim sunt, re, vera opinione hominum: Sed nos eiusmodi Allegorica rectius appellamus, cū & eo fine sint ficta, & non ad circumueniendum alios (quod absit à venerabili vetustate) composita: Poetæ, quid faciant de hac aue, tantæ raritatis tantæque constantiæ ex fama, non habent: Martialis lib. 6. alludit ad nidū huius volucris dicens; Quod semper cæsia cinnamoq; Et nido nidi alitis superba Fragas: Ouidius libro decimoquinto, Metamorph.

H 4 ad

ad generationem eius respiciens ait:

*Vna est qua reparet, sequae ipsa resemnet
ales,*

*Assyrii Phœnica vocant, nec fruge, nec
herbis,*

*Sed i kureis lachrymis & succo vivit a-
momi.*

Virgilius reparabilem vocat, dicens:

*Atipedem ceruum corvus ter vincit, at
illum*

*Multiplicat nonies Phoenix reparabilis
ales.*

Verum enim subiectum per paucis
exiis notū fuit, de Phœnice loquen-
tibus, post Orphei, Musæi, Homeri,
& aliorum antiquissimorum tempo-
ra: Verba ligata in metrum quam-
plurimis remansere & tota Deorum
Ethnicorum genealogia, metamor-
phosis, & alia, at de intellectu & re-
bus ne tantillū: Scrutentur illi gram-
matici censores & Critici catones
veras origines harum fabularum, &
ad Ægyptios absque omni dubio pri-
mos authores, acceptas referent: Ab
illis enim Phœnices, & Græci (inter
quos Antesignanus omnium est Or-
pheus,

pheus, & alij poetæ, nec non philosophi, quorum alibi meminimus) à Græcis Romani, omnesque alij libris propagata tot & tanta mutuati sunt: Sed vnde Ægyptij? ab Ifide: Vnde hæc? à Mercurio: vnde iste? à Vulcano, primo inuentore, ea singula ad se translata singuli fatentur, cui etiam Phoenix, vtpote Ignea volucris, suos natales ascribit.

CAPVT XII.

*Vnde primorum hominum origo
Ethnicis statuta, vbi de Viri-
dibus pueris in Anglia visis,
Paliscis Sicilia & Tagete He-
truria, ex terra natis, agitur.*

QVam absurda & puerilis fuerit opinio etiam doctissimorum & sapientissimorum apud Ethnicos virorum, si de primorum hominum origine, vnde & per quæ media nati fuerint, cogitationes susceperint, apud authores passim occurrit: Corn. Tacitus libro de moribus Germa-

H 5 no.

norum, Germanos, inquit, indigenas crediderim, minimeque aliarum gentium aduentibus, hospitiumq; mixtos, quia nec terra olim, sed classibus aduehebantur, qui mutare sedes quærebant: Estque in hac sententia eos primum è suo solo exortos esse, veluti blitum, gramen, atriplex, & eiusmodi alia ex sola putrefactione absque villo semine nata: Sed in hoc tantus vir fallitur, & à nostræ ætatis pueris ridetur, qui nouerunt, primos omnium homines creatos esse à Deo gemino sexu, quorum multiplicatione per generationem facta alij atq; alij migrarunt in sibi vicinas terras, post quas in alias, donec mundus vniuersus populis vbicunque repletus sit: Ita quoque Germani ex proximis sedibus in eam terram, quam nunc inhabitant, ante multa secula progressi sunt; ne bonus ille Tacitus eos ex terra genitos sua producere opus habuisset: Verum Creationis opus illis Ethnicis inauditum fuit, sed vel mundum æternum alij eorum statuunt cum Deo, vel post factum: Qui
ho-

homines incepisse aliquando statu-
unt, ex terra eos educunt aut aliena
aut propria; qui ex propria, omnium
antiquissimi & fortissimi habentur,
vtpote à nullis aliis pulsi nec iis im-
mixti: Multum itaque honoris Ta-
citus tribuit Germanis, dum vocat
eos indigenas: Ad hæc putat nullas
gentes adeo fuisse infanas, vt cultio-
ra loca Italiæ vel Asiæ reliquerint, &
frigora Germaniæ vastæ appetue-
rint: Alij comminiscuntur ex cælo &
terra per complexum mixtis primos
deos, & ex diis primos homines ge-
neratos esse: sunt qui ex grandium
cetorum spermate coaluisse primos
homines asseuerare audeant: Alij
Terrigenas ex terra, vt mures è gle-
bis Ægypti, prodiisse putant, magni
corporis gigantes, à quibus hoc ge-
nus magis humile & minus robustum
post extiterit: Nonnulli Deucalio-
nis & Pyrrhæ post terga iactationem
lapidum dedisse multiplicationi ho-
minum initium & occasionem ima-
ginantur: Sed quam longe hæc ab-
sint à veritate, quilibet facile anim-
ad-

aduertere potest ; nec opus erit, ut singuli refutentur in tam futile argumento : Gigantes antiquitus fuisse nullum est dubium, at tales & tantos, eoque modo editos ex terra quis credat: Terrigenæ & Titanes dicantur hominum arbitrio, & fingantur quod Iouem è cœlo congestis montibus deturbare sint conati, ab eoq; fulmine extincti, interim præter allegoriam Chymicam (quam alibi exposuimus) nihil subesse veritatis, inuenietur: Turris Babylonica extructio huic gigantomachia cum Iouegestæ fictionis materiam præbuit: Ex iis memoratur Typhon seu Typhæus, Iapetus, Cæus, Aloëus: Enceladus in Sicilia, Othus in Creta, Typhæus in Campania occubuisse dicuntur: Præter hos Tityus gigas 9. iugerum, Polyphemus, Aegæon vel Briareus centimanus, Antæus, Atlas, Gyges, & quamplurimi alij fabulose narrantur: In Creta monte ex terræ motu rupto corpus 46. cubitorum comparuit: Berofus facit Tuisconem gigantem, cuius filius Mannus Germanorum

pa-

pater extiterit: Sunt circulatorēs; qui Teutoboci, Teutonum regis offa afferant inuenta in Gallia quorum habuere nonnulla ingentis magnitudinis, tria vel quatuor, quæ 400. fere pondo fuerunt: Verum falluntur & fallunt in eo, cum omnes scriptores vnanimi consensu tradant; cæsis à C. Mario Cymbris & Teutonis; Regem ipsorū Teutobochum proximo in saltu comprehensum; cuius tantum fuit robur, vt quater-nos senosq; equos transilire solitus fuerit; tanta proceritas, vt Romam ductus in spectaculo triumphi super ipsa quoq; trophæa eminuerit: Non itaque in Gallia mortuus aut sepultus fuit: Saxo Grammaticus meminit Offoti & Harthleni, gigantum; Plinius Agathonis Atheniensis iuuenis; Aranthæ Bebrycij, sacræ literæ Goliathi Philistæi: Vnde constat gigantes fuisse, sed non ex terra matre productos, sed aliquando à communis staturæ parentibus, natura nō tam errante, quam ludente; vt quoque insolitæ magnitudinis corpora;

ma

materiæ existente copia posse generare ; exemplis. quasi Emblematicis in orbe ostendat: Verum omnem superat captum hominum & fidem, ex terra quosdam generatos prodiisse, veluti tamen historiæ (nescio an fabulæ dicendæ) docent ante adducti Guilielmi Nouobrigensis ; qui in Chronico rerum Anglicarum, libro 1. capit. 27. de viridibus pueris tradit in hunc modum : Vbi de Stephano Angliæ rege, qui regnavit ab Ann. Chr. 1136. ad ann. Chr. 1155. agit, Non prætereundum, inquit, videtur inauditum à seculis prodigium ; quod sub rege Stephano in Anglia noscitur euenisse : Et quidē diu super hoc, cum tamen à multis prædicaretur, hæsitavi, remque vel nullius vel abditissimæ rationis in fidem recipere ridiculum mihi videbatur, donec tantorum & talium pondere testium ita sum obrutus, vt cogerer credere & mirari, quod nullis animi viribus possum attingere vel rimari: Vicus est in Estanglia, quatuor vel quinque, vt dicitur, milliariis distans à nobili

mo-

monasterio beati regis & martyris
 Edmundi, iuxta quem vicum quæ-
 dam antiquissimę fossę visuntur, quę
 sermone Anglico Wulspites, id est,
 luporum fossę dicuntur, & vico, cui
 adiacent, suum nomen indulgent;
 (Vicus iste adhuc suum nomen reti-
 net & vocatur Wulspitte) Ex his fos-
 sis tempore messis & occupatis circa
 frugum collectionem per agros mes-
 soribus, emerferunt duo pueri, ma-
 sculus & fœmina, toto corpore viri-
 des & coloris insoliti, ex incognita
 materia veste operti: Cumque per a-
 gram attoniti oberrarent, compre-
 hensi à messoribus ducti sunt in vicũ,
 multisque confluentibus ad tantę
 nouitatis spectaculum, per dies ali-
 quot tenti sunt cibi expertes: Cum
 ergo inedia iam pene deficerēt, nec
 tamen aliquid ciborum, qui offere-
 bantur, attenderent, forte ex agro
 contigit fabas inferri, quas illico ar-
 ripientes legumen ipsum in thyrsis
 quæsierunt, & nihil in concauitate
 thyrsorum inuenientes, amare fle-
 uerunt. Tunc quidam eorum, qui
 adē-

aderant, legumen ex corticibus erutum porrexit eis, quod statim libenter acceptum comederunt. Hoc cibo aliti sunt per menses aliquot, quousque panis vsum nouerunt. Denique colorem proprium ciborum nostrorum præualente natura paulatim mutantes, & similes nobis effecti, nostri quoque sermonis vsum didicerunt: Visumque est prudentibus, vt sacri Baptismatis perciperent sacramentum, quod & factum est: Sed puer, qui minor natu videbatur post baptismum breui viuens tempore, immatura morte decessit, sorore incolumi permanente & nec in modico à nostri generis fœminis discrepante: Quæ nimirum post apud Lenam (vt dicitur) duxit maritum & ante annos paucos superstes esse dicebatur: Sane cum iam nostræ vsum loquelæ haberent, interrogati, qui & vnde essent, respondisse feruntur: Homines de terra sancti Martini, qui scilicet in terra natiuitatis nostræ præcipuæ venerationi habetur: Cōsequenter interrogati, vbinam esset

ter-

terra illa, & quomodo exinde aduenissent huc, vtrumque inquirunt, nescimus: Hoc tantum meminimus, quia cum quodam die pecora patris nostri in agro pascereamus, sonitum audiuius, qualem nunc apud sanctum Albanum, cum signa concrepare dicuntur, audire solemus; cumque in sonitum illum, quem admirabamur, animo intenderemus, repete tanquam in quodam mentis excessu positi inuenimus nos inter vos in agro, vbi metebatis. Interrogati vtrū ibidem vel in Christum crederetur, vel Sol oriretur, Terram illam Christianam esse & ecclesias habere dixerunt, sed sol, inquirunt, apud nostros non oritur, & eius radiis terra nostra minime illustratur, illius claritatis modulo contenta, quæ apud nos solem vel orientem præcedit, vel sequitur occidentem. Porro quædam lucida non longe à terra nostra aspicitur amne largissimo vtramque dirimente. Hæc & multa alia, quæ retexere longum est, curiose percunctantibus respondisse feruntur: Di-

cat quisque, quod voluerit & ratio-
cinetur de his, vt poterit, me autem
prodigiosum mirabilemque euentum
expofuisse non piget. Hæc ille. Quæ
etsi fabulosa æstimari possint, causis
non perspectis, tamen cum circum-
stantiæ tot & tantæ concurrant, ipseque
author protestetur, se, nisi plurimis
testimoniis obrutus esset, non credi-
turum, pro mirabili casu, vero tamē,
admittimus: An horum ortum terræ
affcribamus, an vero delatos eo di-
camus aliunde forte ex Gronlandia
vel Laplândia, opera spirituum? Huic
ultimæ opinioni potius, quam illi, af-
sentimus: Simile quid antiqua habēt
monumenta de Paliscis fratribus;
Sunt autem Palisci siue Palici, qui &
Delli dicti sunt, Iouis & Thaliæ Vul-
cani filiæ, gemelli filij, quorum talis
recitatur historia: Thalia Mulci-
beris filia, nymphea excellentis for-
mæ inter omnes puellas Siculas fuit;
cuius pulchritudine illectus Iupi-
ter, illam sæpe de concubitu in-
terpellauit, multa blandiendo pol-
licitus, si complexum amantis ad-
mit-

mitteret: sed vt erat venustate eximia, sic quoque castimoniæ dotibus ornata procacius sollicitantem sapius à se reiecit, virginittis gloriam omni alij præferens commodo & utilitati: donec tandem importunitate & vi superata iuxta Simethum amnem, non procul à Catana, compressa est à Ioue: Illa dolens, quod se grauidam sentiret & vterum gestaret, metuensq; Iunonis iram, quam sciebat, non æquo animo mariti adulterium laturam, grauemq; futuram & crudelem erga pellicem, maxime in partu, cui illa præesset, possetque per infinitos cruciatus prægnantem excarnificare, vt factum erat in Io Inachi filia in vaccam mutata, quam diu furiis agitatom vexauerat; in Lato-
na, quam Python serpens horrendus persecutus est, in Calisto Lycæonis filia in vrsam mutata: Hæc & alia exempla Thaliæ nō sine causa terrefaciebant, quæ cum gemitu & lachrymis assiduo mortem inuocabat, Iouem accusans, qui illam in has angustias coniecisset, neque ab immi-

nentibus periculis illam eximeret:
 Conceptis igitur votis optauit, ut si-
 bi terra dehisceret & occultaret, ab
 ira Deæ zelotypæ: Terra nymphæ
 miserata molliter dehiscēs illam re-
 cepit inter sua viscera & abscondit
 tantisper, donec expleto partus tem-
 pore, gemellos pareret pueros, patre
 ac matre dignos. Hos terra denuo se
 aperiens in lucem edidit, eo loco, v-
 bi Siculi duos ostendunt lacus, ex
 quibus pueros emerfisse ferunt: Vn-
 de Palisci dicti sunt ἀπὸ τῶν πάλιν ἰκνοῦνται,
 quod in terram immerfi, in lucem
 rursus rediuerint: Theophilus scri-
 bit Palicenum fontem esse in Sicilia,
 iuxta Palicorum Dæmonum tem-
 plum religione sacrum, qui decacli-
 uos vocatur, id est, magnitudine, quæ
 decem lectos caperet, cuius aqua ad
 sex cubitorum altitudinem exiliat,
 ita ut spectantes sæpe diluuium loci
 metuant, iterumque intra se colliga-
 tur: De hoc fonte tractat Aristoteles
 in mirabilibus, quem appellat πρηνὲς
 ἐν Παλίτκωις. Siculi iuramenta ad hos la-
 cus fieri voluerunt, ut alicuius inno-
 cen-

centia, vel fecus, probaretur, & magnos honores, tanquam diis, Paliscis tribuerunt: Satis sit nobis, ortum eorum explicasse, quem ad allegoriam omnino referimus, in primis cū Thalia hæc Vulcani filia, & Palisci illius nepotes fuisse dicantur: Religio & miracula loci ad dæmones istis lacubus latentes, referenda sunt, qui hisce homines in se fiduciā ponere voluerunt: Fuit quoque Tages in Hettruria mirabili modo ex terra editus, vt tradunt, filius cuiusdam Genij, nepos Iouis, qui cum adhuc puer esset, Hettruriæ populos aruspicinam docuit; & sacrorum ritus, diuinandi; scientiam; quam Hetrusci semper superstitione postea coluerunt & seruarunt inter se sacrosanctam. Cicero lib. 2. de Diuinatione de eo sic scribit: Tages quidā dicitur in agro Tarquinienfi, cum terra araretur & sulcus altius esset impressus, extitisse repente & eum affatus esse, qui arabat: Is autem Tages, vt in libris est Hetruscorum, puerili specie dicitur visus, sed senili fuisse prudentia: Eius

aspectu cum obstupuisset bubulcus,
 clamoremque maiorem cum admira-
 ratione edidisset, concursum esse fa-
 ctum, totamq; breui tempore in eum
 locum Hetruriam conuenisse: Tum
 illum plura locutum multis audien-
 tibus, qui omnia eius verba excepe-
 rint, literisq; mandauerint: Omnem
 autem orationem fuisse eam, quæ a-
 ruspicinæ disciplinis cōtinetur: Eam
 postea creuisse rebus nouis cogno-
 scendis & ad eadem illa principia
 referendis. De eo sic Quid. 15. Me-
 tamorph.

*Haud aliter stupuit, quam cum Thyrræ-
 nus arator*

*Fatalem glebam mediis aspexit in aruis,
 Sponte sua primum, nulloque agente
 moueri,*

*Sumere mox hominis, terraque amittere
 formam,*

*Oraque venturis aperire recentia fati,
 Indigena dixere Tagen: qui primus He-
 truscum*

Edocuit gentem casus aperire futuros.

Tages primus præceptor fuit Magiæ
 Romanorum, diciturque statim ac è
 terra

terra profiliit, Dianæ Ephesiorum suum cultū quasi cœlitus demissum ostendisse & apud Hetruscos hanc doctrinam publicasse: Sed huius Tagetis, vt nec antedictorum Palisco- rum fratrum, generationis modum naturæ nemo ascribere poterit, si modo res historiæ & non potius fabulæ, sit similis: Diabolus absq; dubio suas illusiones hac ratione, quasi miraculo, hominibus immisit, vt auctor esset superstitionum infinitarū, quæ ab huius Tagetis diuinatione & aruspicina originem duxerunt.

CAPVT XIII.

*De monstrosis quorundā ortibus,
Palladis ex cerebro Iouis, He-
bes ex Iunone solo lactucæ esu,
Virginis ex Buddæ latere, &
his similibus.*

NON prætereundi sunt nobis hoc loco magis adhuc monstrosiores quorundam ortus, prout multorum monumentis traduntur, si mo-

1 4 do

do quid veritatis in se habeant: Mūdo quidem innotuerunt iam pridem & à veteribus Ethnicis ad nos quasi per manus sunt transmissa & pro veris tradita, quibus tamen allegoriam subesse variis ex causis alibi demonstrauimus: Iupiter Deorum Hieroglyphicorum princeps cum deuorasset Metim vxorem suam, Oceani filiam (hæc Saturno pharmacum dederat, quo ille lapidem pro Ioue nato deglutitum euomuit) mox grauidus factus dicitur Palladem armatam è capite suo peperisse: Alij narrant Iouem compressisse Thetidem, ex qua cum intellexisset quendam natum iri, qui cœli imperio potiretur, eam absorbuit; quare ipse postea apud amnem Tritonem Palladem peperit, quæ propterea Tritonia dicta est: Matris itaque expers Pallas statuitur; vti Hebe patris: Cū enim Iuno Palladis ortum ex cerebro sui conjugis factum intellexisset, ac ipsa ab Apolline in domum Iouis vocata ad conuiuium lactucas agrestes inter cæteras epulas appositas com-

me-

medisset, cum antea sterilis haberetur, grauida facta traditur post peperisse Heben filiam, quam Latini Iuuentatem appellarunt, Ioui pocula aliquamdiu ministrantem: Constat autem Iouem, Saturnum, Palladem, Heben, Iunonem, & his similes non fuisse Deos reuera, sed in opinionem hominum saltem ex Ægyptiorū traditione, quæ prorsus allegorica & hieroglyphica, hoc est Chymica, fuit, deuenisse, sub quorum nomine postea dæmones multa quasi miracula præstiterunt, vt hominum animos sibi deditos deuincirent: Fabulosa itaque iam dicta censeantur, vt alia his similia magica: De Budda enim Gymnosophistarū principe scribunt nonnulli, quod ex eius latere virgo enata sit: & Boissardus meminit in libro de magia, ca. i. cuiusdam Iulij Camilli hominis fide digni, qui asseruerit ab amico suo per alembicum formatum fuisse infantem, cui vitam aliquot horarū tribuerit: Res mira, si vera sit: sed quæ isti tradunt, inquit, referta sunt multa vanitate &

I 5 men-

mendaciis, & fortasse profana & impia censerī debent, atque à Christiana traditione aliena : Verisimilius est, mechanica arte artificem imitari aliquo modo posse naturam, sed opera naturalia, quæ per animam perficiuntur, non æmulari; veluti constat, Architam olim fabricasse columbam, quæ sua sponte volare potuerit, cuius mentionem facit Favorinus philosophus in A. Gellio, at quod ex carne & pennis viam & veram columbam artificialiter componere sciuerit, incredibile est: Sic statua Mercurij articulata voce locuta perhibetur: Et Franciscus Georgius lib. de Harmonia mundi testatur Albertum Magnum conflasse caput aheneum, quod vocem distinctis & intelligibilib. verbis protulerit: Idem à Bacone Anglo factitatum referunt, quod dixerit; Tempus est, tempus erat, tempus præterit: De Ulmo arbore, sub qua Thespion cum Gymnosophistis sedit, alibi narrauimus, quod voce tenui & fœminea, articulata tamen & perceptibili Apol-

pollonium Tyanæum eo aduenientem salutauerit & ramos aliquo modo ad terram inclinauerit: Quæ tamen dæmonibus potius ascribimus, quam ulli artificio aut naturali potentia: Non enim arboris est, utpote vegetabilis, loqui ac moueri, quamuis de arbore Pudica, quæ ad accessum alicuius animalis ramos contraxerit & post abitum iterum expanderet, Theophrastus antiquus author tradat: Sunt & aliorum ortus non naturales celebrati, utpote Æsculapij, cuius mater Coronis, quod ex Apolline concepisset, à Diana intercepta est; Cum vero rogo imposita esset, Mercurius è ventre mortuæ foetum viuum, Æsculapium extraxit, vel ut Ouidius lib.2. Metam. canit, Phœbus ipse; dum inquit:

Non tulit in cineres labi sua Phœbus eodem

Semina, sed natum flammis, uteroq; parentis

Eripuit, geminique tulit Chironis ad antro-

Dionysij quoque ortus mirabilis est:
Cum

Cum enim Semele Cadmi & Harmoniæ filia, à Ioue grauida facta esset, extunonis instinctu à Ioue petiit, vt in posterum in Maiestate sua sibi adesset, quod cum impetrasset, combusta est fulminum ardoribus Semele, foetu in eius vtero octauum iam mensem agente: Quem Iupiter inde extraxit, ne & ille periret, & suo femori inseruit, vt ad iustum maturitatis tempus ibi maneret: Sic de eo Ouid. 3. Metam.

----- *rogat illa Iouem sine nomine munus:*

Cui Deus, elige ait, nullam pati ere repulsam,

Quoque magis credas, Stygi quoque conscia sunt

Namina torrentis, timor & Deus ille deorum est:

Lata malo, nimiumque potens, perituraque amantis

Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,

Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis, Da mihi te talem: Corpus mortale tantumultus

Non

*Non tñlit aërios, donisque iugalibus ar-
sit :*

*Imperfectus adhuc infans genitricis ab
aluo*

*Eripitur, patrioque tener (si credere di-
gnum est)*

*Insuitur femori, maternaque tempora
complet.*

Hinc iam natus, Dionysius dictus est, quia pupugerit Iouis femur, cum natus esset cornutus, vel ut alij volunt, quia Iupiter claudus esset, cum illum assutum femori gestaret, vel ut alij, quia Iupiter pluuiam dimiserit, cum natus fuit. Hinc & bimater vocitatus est: Meleager non assutum fuisse femori Iouis arbitratus est, sed ab ipsis Nymphis è cineribus matris statim ereptum & educatum esse, ut alij, ab Horis in Ægypto, quem Orpheus Thebis natum finxit, ideoque nugari Ægyptiis visus: At hæc quomodocunq; sint, historiam non sapiunt, sed meram allegoricā traditionem; quā abunde in Hieroglyph. exposuimus lib. 3. Præterea, cum in Chymicorum libris de fœtu philo-
so-

sophico (quo Dionysij & Æsculapij origo quoque spectat) analogia quadam ad fœtum humanũ relata multa passim scribantur, quidam imperiti ea interpretantur de homullo vel homunculo per artem faciendo: vnde miros dolos ad simplices circumueniendos cõminiscuntur, veluti in Examine Pseudochymicorum fucorum meminimus: Eodem pertinet, quod aliqui de spermate humano (execrabili conatu) ouo gallinaceo includendõ nugantur, inq; hominis exigui speciem incubatione gallinæ vel calore furni, trãsformando; quod institutum si non est diabolicum, negromanticum tamen videri possit: Non enim in ouo homines, vt pulli naturaliter, per artificium generãtur, quamuis Helena illa mulierum formosissima belli Troiani, hoc est, opificij chymici, causa vna cum Polluce ex vno ouo prodiisse fingatur, & Castor cum Clytemnestra ex alio, Læda matre ex compressu louis in Cygnum mutati grauida facta binis ouis, quæ peperit: De homun-

mun-

munculo quoq: Mandragoræ, eiusque mirabili ortu (si verus est) quid opinetur vulgus per totū fere Christianum orbem est in propatulo: Existimant autem sub terra, cui patibulum seu rota cum maleficis imposita est, latere monstrum viuens forma infantuli viui & nigri, qui ad aspectū lucis vocem emittit acutam, hanc quicumque audit, aut subito exanimatur aut rabie mala corripitur: Persuasum enim est illis, id generatum esse ex sacro Chrismate, quod is, qui est supplicio affectus, accepit in baptismo: Eius efficaciam esse ad multiplicandos nummos, diuinationem, ad conciliandos amores & eiusmodi alia: Modum eius adipiscendi, aut effodiendi sub patibulo, adiuncto cane, tradit ex vulgi Gallici opinionione Boissardus lib. de diuinatione circa finem.

C A-

De incubis & succubis, quibus generati aliquādo homines præsupponuntur, & de memorabili historia Philinionis, quæ mortua è sepulchro prodiit & res amatorias exercuit.

Dicuntur homines quoque generati, præter communem naturæ ordinem, ex spiritibus, diis aut dæmonibus, incubo vel succubo, siue vere, siue fictæ: Ferunt philosophorum principem Platonem sic natum de virginis partu, Perictione eius matre Apollinis oppressa phantasmate: Eodem modo Merlinum quendam Britannum ab incubo natum tradunt eo tempore, quo Saxones Angli insulam eam primitus occuparint: Ne quid de Alexandro Magno dicam, qui ab assentatoribus sibi persuaderi passus est, se esse Iouis Hammonij filium, qui cū Ægyptum peragraret, ad Iouis illius templum in Æthiopiam vsque contendit, vbi

pa-

patrem suum quæsiuit, an se agnosce-
ret filium; cumq; à sacerdotibus sub-
dolis in statuis latentibus respon-
sum accepisset; vnde colligere pos-
set, se eius Dei esse filium, paulo post
superbior factus Philippum patrem
suum sæpe calumniatus & tanquam
ad se non pertinentem vilipendit;
quem cum quidam ex principibus e-
ius defendere conareretur; interfe-
ctus est ab Alexandro inter pocula
ebrioso: Ita & Hercules natus tradi-
tur ex Alcmena Amphytrionis vxo-
re ex adulterio Iouis, sub forma Am-
phytrionis cum ea concumbentis:
Sed hæc partim ficta omnino sunt,
partim fabulis aucta: Platonis enim
& Alexandri Magni ortus ad grati-
am illorum diis ascriptus est; Her-
culis allegorice & Merlini cum ad-
iunctione: Cum enim Plato tanta do-
ctrina esset celeberrimus: discipuli
eius diuinū potius quam humanum
illum dixerunt, ideoque Apolline,
omnium scientiarum deo, parente
dignum: Idem de Magno Alexan-
dro, at adulatione maiori, statuerūt

K   alij,

alij, quod tamen ille ex vulnere in
 præliis accepto, cum vires ex profu-
 entis sanguinis copia imbecilliores
 factæ essent, falsum fere agnouit: V-
 lamenſes Tartari quoque iactitant,
 se originem traxiſſe ab incubo Ge-
 nio potente, qui virginem nobilem
 compressit ad Mæotidem Paludem,
 ex qua suscepit Vlamum, principem
 bellicosissimum & gentis eorum au-
 thorem. Quæſtio vero, num ex incu-
 bis ac succubis possit quid generari,
 si cum homine misceantur, iam pri-
 dem agitata & decisa est, affirman-
 do, quod id fieri possit, si non natura-
 liter, tamen supranaturaliter à Dæ-
 mone artifice mille illusionum & do-
 lorum: Monstra eiusmodi passim ex-
 titiſſe, omnium temporum historia
 & experientia patefecit: Aut enim
 ex mixtione dæmonis cum homine,
 mare vel muliere, sæpe tales foetus
 producti, semine aliunde mutuato,
 narrantur, aut vt supposititij pro aliis
 obtrusi: Vna nobis historica relatio
 satisfaciet, quod dæmones gaudeant
 Venereo complexu formosorum:

Pe-

Petrus Loyerus libro de spectris, inter alia producit historiam mirabilem desumptam ex Æliano Phlegōte, Adriani Imperatoris liberto: Is scribit suo tempore Trallibus, vrbe Syrię vixisse virum patritium Demostratem, cui vxor erat Charito & filia Philinion, puella singularis formę & gratiæ, iam nubilis & à multis expetita procis, quæ in morbum lapsa ē vita decessit, magno parentum & inconsolabili luctu & tristitia; quī filiæ vnice iusta persoluerunt, eiusq; corpus lotum, & balsamo, diuersisq; aromatibus purificatū condiderunt sepulchro cum vestibus, ornamentis & gemmis, quibus in vita delectata erat. Contigit autem post sex circiter menses, vt Machates, quidā adolescens honestis natus parentibus ad Demostratem venetis, cuius hospitio parentes Machatis vti erant soliti: Exceptus est comiter ab hospite & deductus in cubiculum superiorum ædium: In quo sub noctē, postquam aliquamdiu sedisset cogitabūdis de rebus diuersis, audiuit ē proximo cē-

naculo puellæ vocem, quæ statim ingressa cubiculum hilari facie salutavit Machatem, illum nomine compellans: Ad eius subitum ingressum non parum motus est adolescens, ignorans hospitis filiam (cuius hæc umbra vocem, colorem, habitum & corpus induerat) iam dudum mortuam esse: Ea igitur proximè accedens & subridens, Desine, inquit, mirari, ô Machetes: Hospitis, tui sum filia, quæ postquam aduentum tuum animaduerti, iam dudum in amorem tuum ardenter pèllecta, propter famam tuæ præstantiæ & virtutum, ad te veni, contra sexus mei decorem supplex, ne mihi tuum deneges amplexum: alioquin si meam petitionem durior reicias; pudore intolerabili pressa & dolore repulsæ, habebô quod in posterum merito queri possim de tua rusticitate & superba arrogantia, teque minus humanitatis habere, quam fama vulgauit: Vt autem tuo amore securius fruerer, horam delegi congruentem nostro concubitu; dum absunt consueij & quiescunt primo
fo-

somno parentes. Iuuenis aspectu virginis formosissimæ motus erat, cuiusque desiderio ardens, vltro in illius amplexum labens, cum ea concubuit in lectulo proximo; vocatumque famulum iussit mensam instruere & cibos apponere, vt cū puella commessaretur. Dum hæc gererentur, Charito ad strepitum excitata, iussit ancillā ad hospitem se conferre & diligenter obseruare, quid in eius cubiculo gereretur, & an aliquare indigeret: Ea postquā ad cubiculi limen peruenisset, nō ausa est ingredi, quod audiret vocē mulieris cum hospite: Pedetētim igitur accedens ad ostium semiapertum, intuita est Philinionem mensæ assidentem & genio indulgere cum Machate; reuerſaque ocyus ad dominam admodum perterrita, illi renunciauit, quæ viderat. Sed Charito verba ancillæ non admodum curans, Deliras, inquit, quasi ignores filiam meam ante sex menses defunctam & sepultam: Atqui, respondit, Philinionis obitus inscia non sum: scio tamen (& hi mi-

hi testes sunt oculi & aures) me illam vidisse & audiuisse colloquentē cum tuo hospite: Cumque vrgeret, vt Hera in cubiculum ascenderet, & rem veram esse præsens cognosceret, importunitate ancillæ compulsa, venit ad cubiculi ostium, audienſq; quietā esse omnia (Interceſſerat nempe aliquod temporis ſpaciū, & amantes ſe lectulo compoſuerant, ſomnoque iam vacabant) nō auſa eſt dormientes excitare: agnouit tamē ad lucernæ ſplendorem Philinionis faciem, veſtes & ornamenta. Miſera mater metu mixtaque læticia percita, ſubito ſe è cubiculo extulit, expectās ortum auroræ, quo ad Philinionem reuerteretur & inquireret de reditu eius ſolertius: ſed ante crepuſculum, poſt multa baſia & repetitos magno affectu complexus, puella Machati valedixit: Redeundum eſt, inquit, mihi in meā cellulam ante lucem, ne parentes quicquam de noſtris amoribus ſuſpicentur: Sed ad te redibo nocte ſequente, & deſideria ſimul complebimus: Vt autem me

gra-

gratam agnoscas, ecce munusculum
mutuæ beneuolentiæ & pignus amo-
ris offero, mammillare pectoris mei
tegumentum & anulum aureum,
quæ in mei memoriam serues, rogo:
Machates donum excepit volens,
vicissimq; illi donauit anulum fer-
reum, quem digito gerebat, & argē-
team pateram auro perfusam singu-
laris artificij. Aurora iam illucescen-
te Charito se ex cubili proripiens, ce-
leriter se in Machatis contulit cubi-
culum; cum quo postquam non in-
uenisset filiam, multis cum lachry-
mis illum rogauit, quonam deuenis-
set Philipion, & quid cum ea egisset,
& de quibus inter se fuissent collo-
cuti? Quod Machates ordine reci-
tauit, ostendens mammillare & an-
nulum, quæ dono acceperat à disce-
dente. Hæc mater plorabunda ma-
nibus excepit, agnouit & lachrymis
perfudit. Promisit interea hospes se
daturum operam, vt sequenti nocte,
postquam reuersa esset puella, ma-
ter statim per famulum accersere-
tur, quod factum est: Nam Philipion

eadē, qua prius, hora rediit ad amasium: Et famulus, qui id ex Domini mādato iussus erat, se celeriter contulit ad Charitonem: Ea expectans occasione venit ad Machatem, cum quo inuenit filiam cubantem in lectulo: Tum renouata admiratione & insoliti spectaculi perturbatione extra se rapta cum marito, qui simul eo conuenerat, procumbentes uterque in filiae pectus eam sæpe repetitis osculis basiarunt & fusis lachrymis cum mira animi anxietate perfuderunt: Quibus Philinion vultu aliquantulum tristi, Heu! miseri & infortunati parentes, qui mihi tantillum felicitatis inuidistis, neq, tri-
dui tantum conuersationem cū hospite dilecto ferre potuistis. Ah, quāti vobis constabit importuna hæc curiositas, quantum dolorum, quātum eiulatum vobis paulo post mouebit? Hæc vix effata erat, cum subito umbra euauit, relicto corpore frigido & exsangui: Tum parentes doloribus nouis oppressi, prouoluti in cadauer eiulatus cū lachrymis profusis

fufis extulerunt, feptius repetentes, Philinion, Philinion, filia dūlcis & vnice dilecta; an hoc ſpectaculo nos commouiſti in ſpem reſtitutæ tibi à Diis vitæ? Quid nos iterum fugitiua deferis, merſos tantis animorum anguſtiis? an oportuit te à regno ſilentium & Diis Manibus reuocari, vt te iterum mori ſpectaremus? Quin potius ipſa mors inſcelices tuos parentes ex hac vita ſuſtulit, vt te inuiſeremus ſœliciter degentem cum beatis animabus quiete fruentibus in amœnis Camporum Eliſiorum viretis: ſed ter & quater infauſtis nati ſyderibus & Diis iratis obnoxij à tuo deceſſu. Fortuna nobis ſemper contraria & inimica ſtatuit nos inuolutos omnibus vitæ incommodis deploratam calamitatē ferre, priuatis omni conſolatione, vt nobis viuere amariuſ ſit, quam mori. Ad has acclamationes tota familia exſperrecta ſtatim ſe contulit ad Herum & Heram; fama-que rei geſtæ ad vicinos perlata, illico innumera multitudo ante ædes confluxit, demum tota ciuitas fu-

K 5 mo-

more rei inusitata commota conuolauit : Sed Præfectus, uti vir prudens, ne quæ conspiratio & turba per tenebras moueretur, eo quoque se contulit præsidariis militibus stipatus, iussitque vniuersam populi turbam domum se recipere, & ædes Demonstratis diligenti custodia cingi, usque ad ortum solis : Quando populus iterum domibus egressus magna turbæ frequentia Theatrū compleuit, ibique de re, quæ contigerat, vnusquisque suam sententiam proferbat : Visum est interim Senatui, ut ex ciuitatis præstatoribus aliqui deligerentur, qui cum Præfecto vrbi se conferrent ad sepulcrum defunctæ, & inuiserent, an illius corpus illic iaceret : sed in conditorionib; inuenerunt præter pateram & anulum, quæ dono data erant puellæ à Machate : Reuersiq; in domum Demonstratis, testimonio parentis vtriusq; cognouerunt cadauer, quod in lectulo iacebat, esse verum defunctæ filiz corpus : Dū omnes in admirationem rapti dubij ambigerent, quid faciendum

dum esset, surrexit Hyllus quidā augurandi scientia clarus inter Trallos: Is censuit, Philinionis corpus extra vr̄bis pomæria trahendum, & exponendum alitibus & feris, neq; patiendum, vt sepeliretur secundo; insuper vt ciuitas expiaretur, sacrificiis placarentur Eumenides & Mercurius *χθονι*; vtque ciues omnes lustrarentur, templa omnia sanctificarentur, ludique celebrarentur à populo in honorem Manium; vtq; vr̄bi Præfectus, quam cito fieri posset, sacrificaret separatim Ioui Hospitali, Mercurio & Marti, pro Imperatoris incolumitate: Huic sententiæ acquieuit populus, sacrisque ceremoniis exquisitis absolutis, licet parētes summo dolore & tristitia consternati, quod cadauer insepultum relinqueretur, obnixè efflagitarēt, ne postremum humanitatis officium negaretur mortuæ, quod non obtinuerunt; & Machates paulo post è vita decessit. Tantum ex dicto authore: quod satis conuincit dæmonum concumbendi cum hominibus desiderium,

vt

ut sexcenta alia prætereamus: Vti autem eos ad id perficiendum cadaueribus hominum sepultorum vel suspensorum, iam sæpe ab Experientia patuit.

CAPUT XV.

De Lycæthropis seu Lycaonibus, qui ex hominibus conuersi in lupinam formam & rabiem, syluas petunt, homines & pecudes aggrediuntur, iisq; multiplicia damna inferunt.

CUm abiectio formæ veteris & assumptione nouæ, sit generatio, non immerito in hoc de generatione miraculosa tractatu agendum videtur de transformatione hominum in lupos, feles, asinos, porcos, aliaque animalia, quæ fit non natura, nec arte naturali & licita, sed supranaturali & illicita: Primo itaque dicemus de Lycaonibus, seu iis, qui in lupos mutantur, seu mutari videntur ex diaboli illusionibus: Herodotus de Ly-

ca-

caonibus in hæc verba scribit: Per-
 hibentur à Scythis, & ab iis, qui Scy-
 thiam incolunt; Græcis, semel quot-
 annis homines fieri lupos, & post ali-
 quot dies in pristinum habitum redi-
 re, quod tamen dicentes mihi non
 persuadent. Hæc illè. Multi vero
 cum ipso Herodoto hæc in parte sen-
 tiunt; dum negent huiusmodi, quæ
 non percipiunt ex causis quomodo
 fiant: De Neruis siue Neruiis loqui-
 tur Herodotus, qui Liunionensium o-
 ram extremam (vbi oppidum adhuc
 Narua est) prope Roxolanos colue-
 runt: Liunionenses dicuntur Ptole-
 mæo Igilliones; quibus vicini sunt
 Sudini & Ganildæ, vbi est hodie Cu-
 rorum regio: Hæ mutationes & me-
 tamorphoses in lupos, quæ Herodo-
 ti tempore in vsu fuerunt, hodierno
 quoque die frequentissimæ sunt in
 Curonia, Liunia & Lithuania; vbi
 magnus est talium veneficorum nu-
 merus, qui dæmonum ministerio v-
 tuntur in omnibus operis domesti-
 cis exequendis, inseruiunt in culina,
 tractant equos, sarcinas, quo iubentur,

tur, deportant, temporis momento literas in longinquas ferunt regiones & responsa exhibent, sed inter alia homines hi, qui commercium familiare contrahunt cum Dæmonibus, cum volunt, sese in lupo transformant, vagabundique turmatim per pagos & vicos irrumpunt ferino furore in casas & mapalia rusticorum, infinitaque mala inferunt hominibus & pecudibus: singulis autem annis in festo Natalis Christi, accepta luporum forma innumera multitudine conueniunt in vnum locum, qui est inter Liunioniam, Curoniam & Samogethiam, vbi mœnia diruta & ruinæ ostenduntur veteris cuiusdam castelli inhabitati: illic erectus eminet paries reliquis ruderibus elatior, ad quem vniuscuiusque Lycaonis probatur agilitas & promptitudo in transiliendo muro: Hunc qui non potest statim transiliendo superare propter corporis obesitatem (nam transformati in lupos retinent eandem corporis proceritatem & distentos pingui abdomine

VER-

Ventre)loris & scuticis acerbissime
 mulctatur à præfectis Dæmonibus,
 qui cateruas illas lupinas cogunt &
 agunt in ea loca : Hæc habet Olaus
 Magnus, libro decimo octauo, capi-
 te quadragesimo quinto : In Luonia
 quoque asserunt viri graues & fide
 digni sub finem Decembris Magos
 omnes & veneficos citari à Dæmo-
 nibus, vt in certum locum destina-
 tum conueniant turmatim : quod
 quicumque cunctanter agit, à Dæ-
 mone virga ferrea grauissime puni-
 tur, vicibus liuidis cum summo do-
 lore per multos dies ex contusione
 permanentibus. Præit Dæmon præ-
 fectus, illum sequuntur multa vene-
 ficorum millia, vrgentibus aliis dæ-
 monibus à tergo, qui tardos & relu-
 ctantes verberib. compellunt : Post-
 quam fluuium tranarunt omnes & in
 aduersam traiecerunt ripam, in lu-
 pos transformantur, sæuiuntq; hor-
 rēdum in modum in omnes obuios,
 ostia domorum rusticanarum effrin-
 gunt, pueros laniant, pecudes truci-
 dant, cibos deuorant & cereuisiam
 dis-

discussis doliis epotant, neque vllum est damnum, quod truculenter non inferant miseris hominibus: Post duodecim autem dies simul gregatim flumen remearites superant & in pristinam restituti formam domum se recipiunt: De hac Lycanthropia lege Casparum Peucerum, Theodorum Zuuingerum, Olaum Magnum, Thomam Garzonium, Zieglerum, Sprengerum, Wierum, Bodinum, & alios, qui infinitas de his veneficis collegerunt historias; quibus fidem abrogare, insani esset hominis, licet ea omnem causam naturalem non admittant: Sed quæ contra naturam fiunt, & quæ ratione probari non possunt, verisimilia multis non videntur; Causa hæc est, quia omnia diuina & humana, naturalia & supranaturalia se sua ratione posse capere ratiocinantur, in quo falluntur: Stultum esset, statuere à tantis viris mendacia prolata de iis, quæ tot seculis anteauctorum grauius authoritate confirmata sunt, & Experientia quotidiana demonstrat

strat esse vera. Quæ impudentia esset, inquit Boissardus, Olaum Magnum ex Gotthia oriundum temere fabulas effutire de iis regionibus, vbi Episcopatum gessit cum summa laude & vitæ integritate? quem tamen tanquam fabulosum authorem multi derident, non animaduertentes illum, nisi vera scripsisset, habiturum inter suos quamplurimos, qui illi contradicerent & eius scriptis omnem authoritatem & fidem abrogarent. Tradunt historici inter quos est Garzonius, magnum Ruffiæ ducem, iussisse sibi adduci capituum Lycaonem, qui multa damna rusticis intulerat: Hic tandem captus & catenis arctissime vinctus in præsentiam principis venit, à quo interrogatus, verumne esset, quod in lupum transformaretur; illo affirmante, verissimum esse: Age, inquit princeps, fac videam hanc metamorphosin: Tunc ille venia data parumper secedens cum custodibus, in locum testibus remotis aliquamdiu sedens, peregit ea mysteria, quæ à Diabolo acceperat,

L

tat,

rat, statimq; in lupum mutatus scintillantibus oculis & exerto horrendum in modum rictu, erectis in tergo fetis, sese obtulit custodibus, catenis tamen iisdem vinctus. Dux interea molossos duos canes ferocissimos & robustissimos accerferat, quos in lupinum hoc monstrum immisit; à quibus discerptus & dilaniatus est, antequam pristinam posset recipere formam. De his mihi aliquando colloquia habita sunt cum viro quam nobili, tam docto, Wernero Berr, Curone dynasta, & principi Borussiae à secretissimis consiliis Regiomonte Borussiae, qui fide dignissimus omnique exceptione maior mihi narrauit, quod, tum ante paucos annos, cum auunculus eius vir nobilis aliquando rus iuisset, hyeme omnibus niue tectis, sclopeto seu bombarda (vt solent) instructus, inciderit non procul à pagis suis in lupum ingentis magnitudinis & feritatis, à quo cum horribili rabie infestaretur, ipse arrepta bombarda globulis pyriis emissis læsit eum in alter-

utro

utro lumborum, magno vulnere;
 vnde destillante sanguine claudicās
 lupus aufugit: Altero die manē vir
 nobilis eodem se contulit ea inten-
 tione, anne inuestigare posset Ly-
 caonem, & obseruauit manifestissi-
 me & vestigia lupina & guttas san-
 guineas in niue, quæ ipsum deduxe-
 runt sequentem in suum pagum ad
 cuiusdam rustici domum, in quam
 ingressus quæsiuit rusticā de marito,
 vbi esset aut quid ageret? quæ respō-
 dit, illum se continere in lecto, quia
 in taberna cereuisiaria hesternā ve-
 spera læsus foret: Verum ille dolum
 olfaciens minis seuerissimis præce-
 pit ei, vt diceret, vbi & à quo vulnus
 illud, quod apparuit in lumbo, acce-
 pisset; vnde coactus tandem rem, vt
 erat, confessus est, nempe quod in
 lupum mutatus, ipsum suum domi-
 num aggressus hoc vulnus accepis-
 set: Qui deinde tormentis subiectus
 alia quoq; facinora confessus, flam-
 mis combustus est: Idem vir nobilis
 & hanc mihi verissimam historiam
 retulit Exemplo Lycadnis producto,

quod refelli aut negari à nullo poterit: In iis locis, Curoniæ & Liunioniæ, dicebat, quemlibet veneficum Lycaonem, posse alium inficere eodem veneficio seu Lycanthropia, potando cum eo & certa verba aut ceremonias addendo, (Dicere autem, ut accepi, solent, Fiat tibi, ut mihi) quibus si quis tacendo assentiatur, nec Dei nomen aut benedictionem interponat, mox eodem affectu dæmoniaco corripitur: Virum aliquando nobilem, ferebat, cognoui familiariter, quem fama erat Lycaonem quoque fieri & veneficio illi deditum esse: Cum eo in præsentia aliorum aliquando in hunc modum locutus sum inter liberaliora pocula, audiui, inquam, popularibus rumulculis, te quoque lupum fieri & Lycaonis personam induere, quæ res cum sit omni rationi contraria, captumque meum superet, nec à natura admittatur, à me credi nequit, sed pro phantasmate & imaginatione habetur? Tum ille, Quid, respondit, non hæc credis? En tibi ma-

num

num meam; quo dicto manum porrexit, quæ statim in momento in lupinum pedem, pilis hirsutum & horrendum, mutata est, dum ab amico illo meo apprehenderetur; qui attonitus & stupefactus, quid mihi, inquit, est negotij cum tuis diabolicis illusionibus & hominem relinquit, qui accepta forma lupina è vestigio in sylvas fugit & societatem suam relinquit. Wierus libro quinto, de præstigiis dæmonum, scribit in Archiepiscopatu Vesuntino, duos pastores, Petrum Burgotum & Michaellem Verdunum supplicio publico viuos fuisse crematos, quod vnguento à dæmone accepto, quotiescunque liberet, sese linerent, & statim in lupos verterentur, sæuirentque in homines & greges, quibus grauissima damna intulerunt, antequam agnoscerentur, idque accidit anno salutis, millesimo quingentesimo vicesimo primo. De Mæri loquitur his verbis Virgilius in Bucolicis:

*Has herbas atque hac Ponto mihi lecta
venena*

L

3

Ipse

*Ipsē dedit Maris, nascuntur plurima
Ponto:*

*His ego saepe lupum fieri & se credere syl-
uis*

*Marin, saepe imis animas exire sepul-
chris,*

Atque fatas alio vidi traducere messes,
Quod de hominibus transformatis
in lupos dictum est, idem de aliis in
alias ferarum vel iumentorum for-
mas transuersis sentiendum est: Ex-
tant enim de illis, utpote a sinis, bo-
bus, felibus & similibus quasi factis
diuersæ historiæ, apud Vincentium
in speculo historico, Saxonē Gram-
maticum, Dium Augustinum libro
decimooctauo, de ciuitate Dei, ca-
pite decimosextimo, Guilielmum
Tyri Archiepiscopum, & alios;
quas singulas adducere non
est loci, nec pro-
positi.

C A.

CAPVT XVI.

De Geniis, num generent ac generentur, quid sint & quomodo vocentur, qui euocari sint soliti, vnde Syluani, Lamia, Satyri, stryges, & quid operentur, quid ve imputandum cadæmoni.

V Erba ea, quæ habentur in Genesi, capite sexto, Cum vidissent Filij Dei filias hominum formosas, eas sibi adiunxerunt vxores; alij intelligentes secundum literæ sonum, interpretantur de commixtione Venerca angelorum bonorum cum mulieribus: Sed spiritus cœlestes seu angeli concupiscentiis carnalibus non tanguntur, neque mortales homines ad pollutiones nefarias sollicitant; quod credibile est fieri à malis Dæmonibus, qui fœdis his libidinibus veneficorum genus perditum pelliciunt ad suum seruitium & à Dei cultu auertunt: Mahometano-

L 4 rum

rum opinio est secundum Alcoranum, Angelos quosdam, qui mulierum pulchritudine tum capti fuerint, à Deo punitos esse & Babylone in puteo profundissimo vinctos detineri; Sed hæc erronea & falsissima sunt, & exploduntur à Theologis doctioribus, qui dictum illud, filios Dei vidisse filias hominum formosas, non explicant de Angelis, sed de posteritate Sethi, qui Deo summo inseruiebat, quorum filij duxerunt vxores ex filiabus Caini, à Deo alienati: At nihilominus glossa super Genesin ait: Non est incredibile, quosdam homines à quibusdam Dæmonibus genitos, qui sunt mulieribus improbi, de quibus Augustinus libro de Ciuitate Dei decimo quinto, & Scotus Sententiarum secunda distinctione septima. Ita Genios antiqui affirmarunt mulierculis mortalibus adiunctos, ex quibus soboles sustulerunt: Vt de Genio Sabino, qui puellæ nobili Cureti è chorea raptæ vim intulit in templo Quirini, ex quo susceptus est Deus

Fi.

Fidius, qui Sanctus dictus est & Semipater, author Curium vrbis Sabinorum: Genius autem dictus est antiquis, Deus naturæ, qui omnium rerum gignendarum vim quandam in se habet: Vnde vnicuique suus datur genius; de quò ita Seruius: Genius naturalis Deus est loci, vel rei vel hominis; Varro Genium appellabat vniuscuiusque animum rationalem; & ideo esse singulos singulorum, nascique nobiscum, & nos suscipere, dum nascimur, & vnicuique nostrum custodem dari per totam vitam: Et Censorinus, Genius, inquit, ita nobis assiduus obseruator appositus est, vt ne puncto quidem temporis longius à nobis abscedat, sed ab vtero matris acceptus ad extremum vitæ diem comitatur: Genium hoc appellari numen ait, siue quod in eius tutela, vt quisque natus est, viuat, siue quod, vt generemus, curet, siue quod vna gignatur nobiscum, siue etiam quod nos genitos suscipiat & tueatur. Seruius ex his alios deducit, vbi de Geniis, siue, vt

vocant, diis Manibus loquitur: Manium, inquit, plena sunt loca inter lunarem & terrestrem circulum, vnde defluunt: Dicti enim sunt Manes à manando: Sunt enim præfides corporibus humanis attributi, qui ex parentum feminibus manauerunt, quo tempore prima fit conceptio; & ideo post mortem iisdem corporibus delectantur, atque cum eis manentes appellantur Lemures; qui si vitæ prioris honestate fuerint aduti, in Lares domorum, urbiumque conuertuntur: Sin autem deprauati sint in corpore & vitiis criminibusque inquinati, corpore soluti, fiunt Laruæ, Mormones, Empusæ & terri culamenta nocturna: Penates dicuntur præfides domorum, per quos, vt ait Macrobius, penitus spiramus, per quos habemus corpus, & per quos rationem animi possidemus: Geniis olim sacra fiebant ab vnoquoque, die natiuitatis, vino & floribus tantum, non victima: Cumque loca singula, montes, fluuij, fontes, lacus, speluncæ, domus

mus & vrbes suos haberent Genios, Magicis exorcismis & adiurationibus euocari consueuerūt magorum studiis; qui cum alicui malefacere velint, putant, suas cereas imagines & incantationes nullam efficaciam habituras, nisi exorcismis euocent genium illius, cui obesse velint; cumque euocandorum Geniorum nomina propria, quibus compellari debent, ignorant, ea discunt per superiores cœli potestates, vt aiunt, quorum imperio subsunt minores hi Genij tutelares animæ vniuscuiusque, fitque vt Genius bonus subtractus à tutela hominis, coerceatur tam diu separatus, donec homo alteri Genio noxio traditus in summa discrimina pertrahatur, etiam cum vitæ periculo: Neque solum Genij hominum boni remouebantur coniurationibus à tutela eorum, quos seruabant sub sua protectione, sed idem quoque fiebat de vrbibus: Nam in opugnandis vrbibus Romani soliti erant per Sacerdotes suos euocare Genium & Deum Tutelarem vrbis

ob-

obsessæ, cui viso sacra faciebant, laudibus extollebant & offerebant apud se (si emigrare vellet) eundem cultum, vel etiam ampliorem honorem, quam apud obsessos haberet: Ideo tradit Plinius summa cura & industria occultatum fuisse apud Romanos nomen Genij urbis (qui Romanessus vocabatur) ne si aliquando urbem cingi obsidione contingeret, hostes aliquid simile tentarent & molirentur. Verum nos vnum eundemque dæmonem omnia hæc operari in animis hominum & in rebus operationes obire credimus, qui tot gradus assumere potest, vt etiam Angelus lucis videri & æstimari possit: Illius illusiones sunt multiplices: Deus, angeli boni, anima hominis, dæmones maligni, & Natura, operantur omnia, quæ facienda sunt; Vt ad hæc quinque referantur vniuersæ actiones necessarium videtur: Quid igitur opus est genio, vbi natura cuiusque rei est, vel anima, quo ad hominem, immortalis, vel angelus bonus aut malus?

De

De Iamblichō hoc narratur: Illum ad Gadara urbem Syriæ cum aliquot discipulis venisse, vbi thermæ sunt saluberrimæ: Dumque illic lauaret, orta de balneis disceptatione, iussit discipulos sciscitari ab Indigenis loci, quibus nominibus vocarentur duo riuuli aquæ calidæ, cæteris elegantiores: Gadarenses responderunt, vnum riuulorum appellari Ferotem, alterum Anterotem, sed causam harum denominationum se ignorare: At ille ad orificium riuuli sedens, aquam manu contigit, obmurmuratisque aliquibus verbis arcanis, fremere leni murmure tellus cœpit & aqua vberiore fluctu inundare: Tum pusio ex imo fontis emergens candido corpore, commoda corporis statura, coma fulua, dorsifute nitida, qui lauanti similis erat, apparuit. Ad eius conspectum reliqui comites subito attoniti steterunt, admirabundi, quid illud esset Genij: Tunc Iamblichus ad alterum fonticulum transiit, illique, sicut prius, magicum carmen obmur-

murmurando, alterum Amorem tuocauit, priori in omnibus similem, præterquam quod comas rutilo colore in fuscum desinentes & per colla deciduas gereret: Ambo hi pueri simul conuenientes artisque complexibus sibi inuicem cohærentes mutuo colludebant & iocabantur, Iamblichum tanquam naturalem patrem intuebantur, hilarique & ridenti vultu amice salutabant, quos ille molliter excipiens demulsit, ac eorum quemque in proprias sedes remeare præcepit, dicens adstantibus, eos esse loci Genios, promotores aquarum tepentium, quæ ad lauacra erant necessariæ: Eius potentiam omnes admirabantur & suspiciebant, vt cui Dij obtemperarent. Verum præter Dæmones, qui Iamblichum cum voluit, ad manum fuisse, isti nihil extiterunt, quos ideo accersuit & loci genios vocauit, vt sibi authoritatem apud discipulos compararet. De Apollonio Tyanæo quod traditur, verisimilius est, quod Menippum adolescentem forma

ma

ma singulari à Lamia siue Empusa Phantasmate amatum liberarit: Solent Stryges istæ seu Genij mali amore formosorum æstuarè, & cum iis impudico coitu copulari & coinquinari, vt postea turpibus pollutionibus fœdatos illos pelliciant & deuorent. Lamia hoc spectrum formam puellæ venustissimæ assumens adolescentem in ædes sumptuosas & supellectile preciosissima ornatas conuiuio exceperat, omnibus eduliis delicatissimis instructo, eique iam nubere cum vellet, adueniens Apollonius, Dæmonis agnouit technas, adolescentisque misertus exorcismo phantasma repulit & omnem illum apparatus oculos spectantium fallentem in nihilum redegit, hocque modo miserum iuuenem ab imminente periculo liberauit. Idem Apollonius transiens per quendam Æthiopix vicum, Satyrum mulieribus infestum vini potu sopitum vinxit, & ne in posterum vim inferret illi regioni, tauit: Inter hos impudicos Genios primus semper

per datus est locus Syluano, quem Ælianus in historia animalium scribit conceptum fuisse ex concubitu Crathis Sybaritæ cum capra: Ex ea natus est puer humano caprinoque corpore ut umbilico tenuis vir esset, capite tamen cornuto & labris prominentibus, cincinnulisque pendentibus sub mento, hædorum in morem; reliquum corpus in pube desineret in hircum densis fetis horridum & pedibus ungulatis, bifurcatisque: Eum Sybaritæ inter suos deos rerulerunt & vocauerunt Syluanum, quod in syluis habitaret: Hic est prægnantibus molestus, quarum sanguinis fluorem in partu urgere dicitur, partes offensas libidinose contrectare, & sæpe in discrimen vitæ puerperas inducere: In hunc quoque diem Iudæorum mulieres existimant certos genios malos & impudicos difficiliorem partum reddere, prægnantibusque esse grauius infestos: Ideo illos characteribus adscriptis ad cubiculi parietes, ubi puerpera enititur, arcere conantur.

tur. Adscribunt enim designatis circulis H V T Z L I L I T H : Atque Genios hos noxios Lilith appellatos, et ballistæ dicunt à principio mundi in Paradiso fuisse genitos ex profluente seminis Adami, antequam cum Eva vxore congredieretur : Habere eos quidem corpus palpabile & sensibus subiectum, sed aerium, subtile & evanidum, quod aliquando videtur in speciem nubeculæ raræ & perspicuæ, quæ facile cedit omnibus obiectis & evanescit in parietes impactum, vel in aërem sublatum. Horum vita est annorū mille; augmentum sumunt & vegetantur, senescantque more reliquorum hominum: propagatur eorum species pollutionibus nocturnis & Veneris virorum somniis : Libidinosi sunt & plurimum delectantur menstruorum fluxibus; quibus robur assumunt & vitæ diuturnitatem confirmant: Accubant iuuenibus, noctu titillant; spiritus genitales excitant & vasa seminaria relaxant, ut sese his pollutionibus reficiant. Verum has

M esse

esse meras imaginationes, nemo est rationalis, qui dubitare possit; Quicquid præter naturam à Genio vel Satyro vel Syluano fieri creditur, absque dubio à spiritu maligno, qui mere spiritus est & corpus non habet, nec generatur, quamuis generari diatur, fieri existimandum est: Hi enim, ut supra quoque inuimus, sunt impudici, qui se commiscens hominibus, suis mancipiis sub hominum forma ut plurimum ornata & bella, & nomine aliquo hominibus usitato, veluti sub similitudine viri robusti & egregie formati, si cū muliere Venerem exerceant; si cū viro, faciem assumunt muliebrem, tam forma, quam habitu cultissimam: sed omnes vno ore asserunt, parum delectationis in his concubitibus percipi, propter frigiditatem, quæ coitus desiderium euanidum reddit: Immo Satanas dicitur sæpiissime interrogare mulierculas, an velint ex iis concipere: quod si assentiantur, semen humanum aliunde assumptum & in suo naturali calore asseruatum trans-

transfundit in vterum mulieris, ex quo conceptus ille diabolicus formari creditur. Quicquid igitur Geniis asseribitur, non raro malo dæmoni conuenit, interdum naturæ, prout opera sunt; Si enim sunt naturalia, huic, si contra naturam, hyperphysica & mala, illi: vel etiam Angelis bonis, qui nil nisi bona operantur mediate vel immediate; non autem generant nec generantur, vt nec mali, qui translatitio semine, quod non est eorum, sed hominum, vel ficticio modo per illusiones phantasticas, aliquando generationes naturales imitantur.

CONCLUSIO TRACTATVS.

EX quibus omnibus tam supranaturalium, quam naturalium ortus miraculosi patet, quatenus contra consuetudinem aut ordinariam Naturæ viam aliquando contingere solent: Quemadmodum enim volucris illa arborea in Orcadum insu-

M 2 lis

lis per & contra naturam nata, vel
 Dei omnipotentis dominium supra
 naturam & liberrimam voluntatem
 indicat, vel naturæ concessam à præ-
 fixa sibi semita secessionem suo ex-
 emplo exprimit, sic quoque reliquæ
 omnia, quæ huc usque euoluta sunt,
 idem conuincunt, ut ab hominibus
 in mundo agnoscatur, quod

*Non Deus est Numen Parcarum carcere
 clausum,*

Quale putabatur Stoicus esse Deus:

Ipse potest Solis currus inhibere volantes,

Ipse velut scopulos flumina stare facit:

F I N I S

251

